

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.
Historisk-filologiske Meddelelser **XX**, 2.

TEKSTKRITISKE
BEMÆRKNINGER TIL
SKJALDEKVAD

AF

FINNUR JÓNSSON



KØBENHAVN
LEVIN & MUNKSGAARD
1934

Printed in Denmark.
Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S.

Skjaldekvadene har fra gammel tid af været genstand for tolkning. Ifølge sagens natur var det Islændere, der i en særlig grad syslede med dem. Herom kan henvises til min afhandling i Arkiv f. nord. filologi VI, 136 f. I 19. årh. var der også andre, der beskæftigede sig med tolkningen, men denne var i reglen ikke synderlig selvstændig. Særligt hjælpemiddel var Svbj. Egilssons fortrinlige *Lexicon poeticum*, der forelå fuldt færdigt 1860. Hvad der især hængede den videnskabelige og udbytterige sysselsettelse med disse digte var, at de fandtes så spredte i kilderne. Deres hovedbetydning er af sproglig og historisk art. Denne hæmning blev afhjulpen ved den samlede udgave af alle disse digte ned til omtr. 1400, som den Arnamagnæanske Kommission besörgede i årene 1908—15. Udgaven består af to bind, og hvert bind af to afdelinger; den ene indeholder digtene udgivne efter alle de håndskrifter, der har betydning, den anden gengiver digtene i rettet form, ledsaget af prosaisk ordfølge og (fri) dansk oversættelse. Hele udgaven er besörget af mig. Forinden havde jeg beskæftiget mig meget med digtene ligefra min disputats 1884 (Kritiske studier). Senere tolkede jeg versene i de af mig udgivne sagaer (Egilssaga 1886—88, Heimskringla IV 1900—1, Gíslasaga 1929, Snorres Edda Reykjavik 1907, jfr. min udg. af Óláfr hvítaskálds grammatiske afhandling, i Videnskabernes Selsk. Hist.-fil. Meddel. XIII, 2, 1927).

Desuden har jeg behandlet en del enkelte digteres kvad særskilt (Plácítus-dr. i *Opuscula philol.* 1886, Vellekla, Aar-bøger 1891, Þórsdrápa, 1900, Hallfredssagas vers, 1902, Hávarðs vers, 1909, Holmgöngu-Berses, 1927, Brages, 1930, Þormóðr kolbruneskjalds, 1932, Máhlíðingavísur, 1930, Kormáks vers, 1931), hvortil så kommer den samlede ud-gave.

I de nævnte afhandlinger er indirekte nedlagt tolknings-principperne. Skjaldeversene frembyder store vanskelig-heder, fordi ordene indenfor hvert vers er i reglen stærkt omkastede, så at de må samles for at den rigtige sammen-hæng kan fremkomme. Denne stærke omkastning af ordene havde sin grund i den form, som digtene fik. Der skulde iagttages en bestemt anvendelse af forlydsrim (bogstavrim) indenfor hvert linjepar, og stavelsesrim (hel- eller halv-rim) indenfor hver verslinje. Ordstillingen blev således meget indviklet. Vanskelighederne øges meget betydelig i mange tilfælde derved, at teksten i håndskrifterne — der i reglen er ret sene — er meget forvansket. Især gælder dette de ofte dunkle kenninger (omskrivninger), hvis enkelte led som oftest må søges i forskellige linjer. Afskriverne har, i reglen kan man vist sige, ikke selv forstået versene og skrevet fejl. Den ene fejl avlede den anden. Værst stillet er man, når versene kun findes i et tilmed et ungt håndskrift. Før end den videnskabelige metrik blev fastslået (Sievers, i 1880'erne; hans systematiske metrik udkom 1893), gik man som i blinde ved rettelser, da der ingen holdepunkter var. Efter den tid kunde man med en ganske anden sikkerhed finde rigtige eller dog sandsynlige rettelser. Men me-trikken kunde egenlig ikke give nogen vejledning m. h. t. hvorledes ordenes rækkefølge skulde opfattes. Man var fremdeles i så henseende henvist til eget skøn. Så skete det,

at en ung tysk lærd (nu professor i Leipzig), dr. K. Reichardt mente at have fundet regler for ordstillingen (Studien zu den skalden 1928), ifølge hvilke man kunde vise, hvilke ordstillinger var umulige. Altså skulde her det andet nødvendige hjælpemiddel være fundet. Han påviste flere fejl i den tidligere antagne opfattelse i henhold til disse regler. Utvivlsomt har han ret i hovedsagen, men hans egne rettelser og opfattelser er ikke altid rigtige.

De nævnte resultater har bevirket, at jeg nu har foretaget en revision af hele stoffet, og er derved på enkelte punkter kommet til en noget anden opfattelse end den, jeg tidligere har gjort gældende. Dog må jeg bemærke, at gode grunde kunde ofte anføres til gunst for den ældre opfattelse, og at der i flere tilfælde kan være tvivl om, hvorledes sagen skal afgøres. For de skjaldes og digtes vedkommende, jeg særlig har behandlet (se ovf.), må jeg henvise dertil. Jeg tager versene i kronologisk rækkefølge (jfr. Skj.digtn.).

Haustlǫng 11^{2,1} Halvverset lyder²:

þú skalt véltr nema vélum
 (v)reiðr mælti svá leiðir
 mun stærandi mæra
 mey aptr Loki [hapta] (mgl.).

Her har jeg opfattet ordningen således: *þú skalt vélum véltr, nema leiðir aptr* osv. Herimod göres gældende, at det ikke er naturligt eller nødvendigt at fjærne *vélum* fra *nema*-sætningen. Formelt er der intet imod min opfattelse, ti lignende findes også ellers (se Reich. s. 161). Når jeg har henført *vélum* til *véltr*, er det i henhold til et udtryk som *tálum tældr* og lign. Hertil kommer, at ordet passer ikke så godt

¹ Tallene ^{1,2} betegner versets første og anden halvdel.

² Jeg normaliserer teksterne i det hele og store.

i *nema*-sætningen. Guderne kræver, at Loke bringer Idun tilbage; men de kan ikke stille det krav, at han skal anvende list dertil. For dem var og måtte det være ligegyldigt, hvorledes Loke bragte hende tilbage. Denne betragtning har for mig været den afgørende. Iøvrigt er halvverset genemsigtigt nok.

Glymdrápa 2². Herom kan jeg henvide til Arkiv XLV, 135 f. V. 1¹ er af lignende art; jeg har her intet at tilføje. Det samme gælder i v. 4¹, der er behandlet sst.

Jórunn v. 5¹ lyder:

Hróðr vann hringa stríðir
Haralds framm kveðinn ramman
Goþþormr hlaut af gæti
góð laun kveðins óðar.

Her er *stríðir* rettelse for *stríðis* og *kveðinn* f. *kveðins*, rettelser, som ingen har bestridt. *Hringa stríðir* er digteren Gultorm sindre, til hvis digt digterinden hentyder. *Goþþormr hlaut góð laun kveðins óðar*, »G. fik god lön for sit digtede (el. fremsagte) digt«, er en så simpel og naturlig sætning som tænkes kan. Men så er dette *af gæti* tilbage, »af vogteren«; *gæti* er intet alene, der skal et led til i kenningen, hvis andet led er *gæti*. Reichardt har villet sammenfatte ordene *gæti kveðins óðar* (s. 30), og dette skal være en betegnelse for Harald hårfagre som 'digtets ejer'. En sådan kenning er ellers ganske ukendt; *gæti* er også meget lidet tiltalende i en sådan kenning; det er og bliver unaturligt og må derfor afvises. Der må foreligge en fejl, enten er *gæti* forvansket (verset findes kun i ét hds.) eller *kveðins*, men nogen let rettelse frembyder sig ikke.

Goþþormr sindri v. 1¹, herom kan henvises til Arkiv XLV, 137.

Eyvindr Iv. 4², herom kan jeg henvise til samme afhdl. s. 137—38.

Glúmr Geirason, Gráfeldardrápa v. 3:

Austrlǫndum fórsk undir
allvaldr sás gaf skǫldum
(hann fekk gagn at gunni)
gunnhǫrga sløg mǫrgum.

Dette har jeg opfattet således (l. 3 lades ude af betragtning): *Allvaldr, sás gaf skǫldum mǫrgum gunnhǫrga, fórsk undir sløg austrlǫndum* = »Kongen, som gav mange skjalde skjolde, vovede sig under våbnene (ind under våbnenes hug) i de østlige lande«. Disse sætninger er ganske naturlige og ligefremme. Og dog siger Reichardt (s. 178), at en simplere opfattelse er mulig. Han antager da en sætning som: *austrlǫndum fórsk undir allvaldr*, d. v. s. *allvaldr fór austrlǫndum und sik*, »kongen underkastede sig østerlandene«. Der er meget at indvende herimod. Iflg. den historiske fremstilling »hærgede« nogle af Erikssønnerne, altså også Harald (om hvem digtet handlede) i Østerleden (*austrvegr*), om nogen landserobring er der, som ellers, ikke tale. Skjalden vilde have udtalt en løgn eller overdrivelse, hvis han havde sagt det, som man vil pådutte ham. Dette er tilstrækkeligt til at vise uholdbarheden af den nævnte opfattelse. Hertil kommer så forståelsen af ordene *gunnhǫrga, sløg*. Reichardt indså, at der ikke kunde være tale om at opfatte disse ord (asyndetisk) som akkusativer, objekter til *gaf* (hvad en dilettant havde antaget); derfor vil han opfatte *gunnhǫrga* som genitiv, styret af *sløg*; udtrykket »kunde meget godt være en sværdkenning«¹. Her-

¹ Med rette afviser Reichardt en »kenning« som *hjórr Gunnar* (s. 43), men *gunnhǫrga sløg* er af lignende art.

imod må der dog nedlægges en skarp indsigelse. Vel betyder *slög* egl. 'slå-redskaber', men ordet findes kun brugt i betydn. 'våben', jfr. þulur: *enn kveðk heita | ǫll járn saman | járn ǫr ok slög | ísarn ok spjóǫr*. Ordet kunde selvfølgelig altså ikke bruges i en kenning, ligesom man aldrig finder en sværdkenning som 'skjoldenes jærn'. Jeg må derfor absolut fastholde min opfattelse. *Austrlǫndum* som dativ, »i østerlandene«, uden præposition er en velkendt udtryksmåde, som der intet er at indvende imod. Sætningens indhold er således sikkert i overensstemmelse med, hvad der historisk foregik.

Hásteinn Iv. 4¹:

Hér megu hælifǫrvar,
hljóms daltangar skjóma
dýrs hvat drýgðu fjórir
dags verks séa merki.

Reichardt har behandlet dette halvvers (s. 39 f.) og kritiseret min opfattelse, men da hans forståelse ikke er antagelig, vil jeg gå nærmere ind på verset, selv om resultatet på et enkelt punkt bliver et 'non liquet'. Det er klart, at ordene *Hér megu* og *séa merki* hører sammen. »Her kan man se bevis for«. Hertil føjes naturlig den indirekte spørgesætning: *hvat drýgðu fjórir*; til dette *fjórir* slutter sig subjektet, en kenning, hvis hovedled er *hælifǫrvar*. Til dette hører åbenbart ordene *skjóma hljóms*, »sværdklangens stolte træer« = krigerne (her: vi krigere). Tilbage er ordene: *daltangar, dýrs, dags verks*. Jeg har intet at indvende imod at henføre *dagsverks* (åbenbart ét ord) til *hvat*, »hvilket dag-arbejde« (vi har udført). Det er et meget godt udtryk. Hvortil *dýrs* (adj. *dýrr*) skal henføres, kunde være tvivlsomt. Det kan formelt henføres til *hljóms*, til *skjóma* og til *dagsverks*. Stil-

lingen i verset er ikke afgørende. Ordet står straks efter *skjóma*. Reichardt finder henførelsen til dette »ubehagelig« (‘unangenehm’). Jeg forstår ikke hvorfor. Et sådant adj. passer netop fortræffelig til en kostbarhed som et godt sværd. Jeg behøver blot at henvise til de mange adjektiver, der opregnes i *Clavis poetica* s. 127. Men ordet kan også godt henføres til *dagsværks*; det er det, Reichardt vil. Der er her et sted, hvor absolut sikkerhed er uopnåelig. Tilbage er nu ét ord: *daltangar*; det kan kun betyde ‘buetang’, d. v. s. kenning for ‘hånden’ (*dalr* = bue). Men hvor hører ordet ind? Reichardt forbinder det med *skjóma*, og dette forklares som ‘den lysende’ i henhold til ordets formentlige etymologiske betydning, altså ‘den i hånden lysende’. Men denne tolkning er uantagelig. Der er ikke den fjærneste sandsynlighed for, at digteren har haft anelse om ordets etymologiske betydning. Ordet har i 10. årh. kun betydet ‘sværd’ i almindelighed (jfr. dets forekomst i *Vellekla*). Men ‘håndens sværd’ er ingen kenning. Det eneste, ordet kan forbindes med, er *dagsværks*, altså »håndens dagsværks«. Dette kan ikke kaldes nogen unaturlig sammenstilling. Det er muligt, at ordet, der hverken støttes ved forlydsrim eller stavelsesrim, til syvende og sidst beror på forvanskning, hvad håndskriftforholdet dog ikke tyder på.

Samme, lv. 5¹, der lyder:

unnum auðimønnum
 ák þunna hjör Gunnar
 drógumk vér at vígi
 verk dreyruga serki.

Verset findes kun i ét hds. Det er let at se, at ordene: *unnum* . . . *mønnum dreyruga serki* hører sammen; til *serki* må nød-

vendigvis *Gunnar* henføres, jfr. Reichardt¹, *Gunnar serkir* = 'brynjer'. *Ák þunnan hjör* er en sætning for sig. *Verk* volder vanskeligheder. Men Reichardts tolkning: *drógumk vér verk at vígi* = »vi pådrog os arbejde i kampen, vi havde i kampen et svært arbejde at yde«, må bestemt afvises af sproglige grunde. En sådan brug af *dragask* med et objekt eksisterede simpelt hen ikke. Hele udtryksmåden er ganske unaturlig. *Verk* kan ikke høre til denne sætning, som — uden *verk* — er ligefrem og naturlig; den har en fuldkommen parallel i Þorleifr jarlsskálds: *es at hjörrógi drógumk* (v. l. *drógum*). *Verk* kan kun høre sammen med *auðimönnum*, men her er det så uheldigt, at dette *auði-* er uforklarligt, *auði-* må være forvansket; det gör, at *verk* heller ikke kan opfattes rigtig. Her må vi også opgive ævret med et 'non liquet'.

Den sidste halvdel frembyder vanskeligheder, som jeg dog ikke her skal komme ind på.

Samme, lv. 7¹:

Heyri svan þars sárir
sigr stalls viðir falla
benskári drekkur báru
blóðfalls of ná gjalla.

Findes kun i ét hds. *þars* er rettelse for *þeir er* og *falls* f. *fall*. Her frembyder sig først sætningen: *heyri svan . . . þars . . . viðir falla sárir*, og en anden: *benskári drekkur báru blóðfalls*. At den sidste sætning består af disse ord, kan fornuftigvis ikke bestrides. *Bára blóðfalls* er 'blod-strømmens bølge', 'det (ud)strømmende blod'. I den første sætning er to kenninger med hovedordene *svan* og *viðir*, det

¹ Kun en dilettant kunde falde på at henføre *Gunnar* til *hjör*!

er kenninger for 'ravn' og 'krigere (mænd)'. Det gælder at søge de andre led. De må være at finde i ordet *sigr stalls*. Et *sigrstallr* er intet; en sådan sammenstilling af *sigr* og *stallr* er en umulighed. De to ord må være at skille ad og fordeles på de to kenninger. Der er ingen vanskelighed med *sigr*, der her står i betydning 'kamp', som så ofte (= *sig*); det kan henføres både til *svan*, 'kampsvanen' = 'ravn', og til *viðir*, 'kamptræerne', 'mændene'. Der skal mulig skrives *sigrs*. *Stalls* synes overhovedet ikke at være muligt i sammenhængen. Det må bero på forvanskning, af *gjalls* (?); *gjallr* findes i þulur som betegnelse både for sværd og skjold. Bæge betydninger kan passe. Jeg foretrækker en sådan rettelse langt for den antagelse, som Reichardt har villet gøre gældende, nemlig at *blóðfalls* hører til *svan*, og at det ἀπό ζωοῦ skulde også læses sammen med *báru*. Denslags apokoinou-udtryk, som han andre steder også er tilbøjelig til at antage, tror jeg overhovedet ikke på og finder ingen positive beviser for, at de nogensinde er brugte; og selvom så var, er et *sigrstalls viðir* lige uforklaret.

Tjǫrvi, Iv²:

nú hefk rastakarns ristna
 réðk mart við Syn bjarta
 hauka skopts á hepti
 Hlín ǫlbækis mínu.

Her har jeg tidligere opstillet følgende orden: *nú hefk ristna hauka ǫlbækis Hlín á hepti mínu; réðk mart við skopts-bjarta rastakarns Syn*. *Hauka* har jeg opfattet som adj., herom nedenfor. *Hepti* betyder knivskæft; der er her ikke tale om kniven selv, men netop om dens skæft, jfr. prosaens *knífskepti*. Der behøves ingen nærmere bestemmelse deraf; *hepti* er nok og man ventede intet mere.

Rastakarns (stenens) *Syn* og *qlbækis Hlín* er rigtige kvindekenninger. *Skopts bjartr*, 'med lyst hår', vilde være en passende betegnelse. Der indvendes herimod (Reichardt), at ordningen af ordene bliver mindre god; særlig ondartet er den nu tilvisse ikke. Det er ret vigtigt her at se, at han, der ellers ivrer for en naturlig ordstilling, sammenføjer ordene: *rédik mart við . . . Hlín qlbækis*, hvor *við* (præp.) skilles langt fra det styrede ord; jeg noterer dette med tilfredshed. Men når Reichardt vil ændre *skopts* til *skapts* og gör *hauka skapt* til »en normal arm-kenning«¹, må man herimod nedlægge en bestemt indsigelse; således er *skapt* aldrig bleven brugt (*hauka skapt* kunde kun være 'skaftet på en høg', men det er jo meningsløst); en skjald, der havde brugt en sådan kenning, vilde ufejlbarlig være bleven hjemfalden til latter. Og så er her foretagen en rettelse (ganske vist en lille), hvad forf. ikke ellers holder meget af. Jeg må fastholde min opfattelse som den sandsynligste. Kun er ordet *hauka* lidt vanskeligt. 'Høgenes' (gen. pl.) passer ingensteder i sammenhængen. Jeg har deri ment at finde et adj., i bet. 'smuk, stolt, ædel' el. lign.; jeg har ment at kunne konstatere det et andet sted (se Lex. poet.), hvor det også er brugt om en kvinde. Hvis man ikke vil bifalde dette, er der kun én udvej, så må ordet være forvansket.

Gísli Súrsson. Jeg kan i det hele henvise til min tolkning i udgaven af sagaen om ham (1929). Her skal kun nogle få steder drøftes.

v. 15¹: Gerskattu næmr kvað Nauma
 mðleiks ara steikar
 árr nema allgótt heyrir
 Iðja galdrs at sköldum.

¹ Henvisningen til Meissner gælder ikke, ti der findes intet *skapt* anført i armkenninger.

D. e. *Gerskattu næmr . . . kvad . . . Nauma, ara steikar árr, nema heyrir allgótt at skøldum*. Fra og med *ara* er her alt klart og naturligt. Det er ordene *níðleiks* og *Iðja galdrs*, det drejer sig om. Det er i og for sig naturligt, at man kan synes, at *Iðja galdrs* hører sammen og det igen med *Nauma*, det hele en kvindekenning. Snorre fortæller, at der var 3 brødre (jætter): Þjazi, Iði og Gangr, som, da de skulde dele guldets arven efter deres fader, gjorde det på den måde, at hver af dem tog sin mundfuld og alle lige mange; derfor kan guldets kaldes »disse jætters mund-tale, deres mæle eller ord eller tale«. For disse ord kan så alle synonymmer indsættes. Således kan *Iðja galdr* forstås som 'guld'. I klassisk tid findes dog *galdr* ellers ikke i sådanne kenninger. Men så er der *níð-leikr*. Dette har man altid tidligere opfattet som *níð-leikr*, med kort *i*; Sv. Egilssons tolkning af ordet kan ikke være rigtig (*níð* = næ-måne). Jeg har opfattet det som 'ætlinge-leg'. Ides ætling er da en af de to andre brødre, eller jätte i almindelighed. At brødrenes deling af arven kunde kaldes 'leg' er selvindlysende, selv om 'leg' ikke er synonymt med 'tale'. Hvis dette var rigtigt, måtte *Iðja* og *galdrs* skilles ad, og det sidste henføres til *næmr*; det er netop dette, som Gisle advares imod, nemlig *at kunna ilt* (l. 8); *galdr* betragtedes som noget ondt og utilbørligt, selvom trolddomskunster udøvedes og i visse tilfælde tåltes. Reichardt vil ikke skille *Iðja galdrs* ad, hvoraf følgen er, at han vil henføre *níðleiks* til *næmr* og læse *níð-*, med langt *i*. 'Nidleg' skal så være omtr. det samme som *níð* (dette kan også kaldes *ilt*, det forstår sig). Men *níðleikr* er ellers ganske ukendt ord, og sammenstillingen af *níð* med *leikr* 'leg' er meget unaturlig (om endelsen *-leikr*, der overhovedet ikke kendes i digtningen, er der ikke tale). Det er fuldkommen vilkårligt at gengive

ordet med 'nid-digtning'; *leikr* bruges aldrig om digtning. Jeg må derfor afvise et *níðleikr*. Følgen deraf er, at jeg må fastholde min tidligere opfattelse. Jeg indser ikke, at kvindenkenningen efter min tolkning er »umulig«, den er i fuld overensstemmelse med så mange andre.

Samme, Iv. 27²:

Ok hyrkneifa hreifa
 hønd væri því bandi
 báls í benja éli
 blóðrauð vala slóðar.

Her findes varianter: *hraun kveifar*, *kneifar* f. (*hyr*) *kneifa*, *hræfa* f. *hreifa* (andre er uden betydning). Verset er vanskeligt. Jeg har tidligere rettet *hreifa* til *hreifi* og sat dette i forbindelse med *vala slóðar* ('arm, hånd'). Jeg nærede dog betænkeligheder ved dette og må nu opgive den opfattelse, da denne ordstamme (verbum *hreyfa*) altid skrives med *ey*. I øvrigt har jeg opfattet teksten således (bortset fra *hreifa*): *ok hønd væri því vala slóðar báls bandi í benja éli; blóð rauð kveifar hraun*. Jeg fastholder denne opfattelse. Verset er digtet om en dröm; Gisle meddeler, at en kvinde kom til ham »som bandt på mit hoved en blodig hue og tode mit hoved i blod« osv. Dette gengiver indholdet af verset. Kenningen er: *vala slóðar báls band* (sål. også Reichardt), 'falkevejens (armens) ilds (guldets) guddom'; *band* er her sing. til det velkendte *bønd* = 'guder'. Kenningen er ganske normal. *Kveifar hraun* er en ligeså normal kenning for 'hoved'. *Kveif* svarer til prosaens 'hue', og er et af de ældste låneord i norsk-islandsk (jfr. Falk, Kleiderk. 93—4). *Hreifa* ved jeg ikke, hvad der skal göres ved; *hreifi* bet. 'arm, hånd'; men et sådant ord passer ingen steder i sammenhængen; *blóð hreifa*, 'håndens, d. v. s. det af hånden ud-

oste, blod' lyder ikke naturligt. Reichardt vil gøre en anden opfattelse gældende. Han holder sig til læsemåden *hyr-* og retter *kveifar* osv. til *kneyfa*, der skal komme af et *kneyfi*, = *kneyfir*, 'den der knuger', et ord som R. selv har lavet; hertil henfores *hreifa*, *hreifa hyrr* = 'guld'. R. begår her det samme, som han oftere bebrejder andre. Med samme ret vilde jeg kunne rette *hreifa* til *hreyfi-* og sætte det i forbindelse med *slóðar*¹; det nytter ikke at indvende herimod, at et sådant ord ikke ellers findes, deraf er der en mængde, og sammensætningen vilde være i fuld analogi med hundreder af lignende art. R. synes at have det imod *kveif*, at det kun findes her i hele skjaldedigtningen, som om der ikke fandtes en mængde hapax legomena. Jeg kan således ikke bifalde R.s rettelse: *kneyfa*, som »ellers aldrig findes i hele skjaldedigtningen«. Det er heraf klart, at en fuldt tilfredsstillende tolkning ikke kan gives — ialfald ikke uden rettelser. Jeg skal kun tilføje, at det glæder mig, at R. har afvist den dilettantiske tolkning, han anfører s. 192 u. t.

Samme, Iv. 33² lyder:

ok váss mærar væri
 Vár af miklu fári
 líkn reynum svá lauka
 lífs vánir mér gránar.

Her er *váss mærar* (sål. SvBÉg. f. *nærar*) rettelse f. *valnærar* (f er læst som l). Verset hentyder til en dröm. Her er tydeligt sammenhængende: *ok . . . væri lífs vánir mér gránar*, »og at håb om (længere) liv var mig lidet godt«, *Det mærar*, der er fremkommet ved rettelse af det umulige *nærar* (*valnærar* er ligeså umuligt), må henfores til *vánir*, 'godt

¹ R. påpeger, at ved hans rettelse fremkommer halvrim; det samme sker ved min!

håb'. Af *miklu fári* henføres let til hovedsætningen. *Vár lauka* er en vokativ, kvinden, Gisle tiltaler. *Líkn reynum svá* er en parentetisk sætning. Tilbage er dette *val*, der, som sagt, ingenting er. Ordets forlyd er sikret ved rimet. Den rettelse, *vas* (ɔ: *váss*, gen.) er minimal. Ordet må så henføres til *líkn*, 'lindring for (i) strabadserne (faren)'. Da rettelserne er så ringe, kan jeg ikke tro andet end at den er rigtig, tilmed da ordet passer så godt i sammenhængen.

Þórarinn svartí, Máhliðingavísur 15², herom kan jeg henvise til min tolkning (i Aarbøger s. 43 f.).

Víga-Glúmr, lv. 1²:

verðr hróðr skotat harðla
hér tínik þar mínum
munat enn of staf stála
starflaust fǫður arfi.

Verset findes kun i ét hds. (AM 132), i hvis tekst er gjort rettelser: *þar* f. *þat*, *staf* f. *styr*, *-laust* f. *lauss*. Den sidste er selvfølgelig efter sammenhængen; det samme gælder den første. Der giver sig nu med lethed en sætning som *verðr skotat harðla þar mínum fǫður arfi*; verset er digtet i anledning af, at digterens nabo uretmæssig vilde benytte hans jord til græsgang. En anden sætning er: *munat enn of . . . stála starflaust* »der vil (kan) endnu blive lejlighed til arbejde (handling«, en trussel om hævn). *Of styr stála* er meningsløst; ordene kan ikke betyde: »i (ved) stålenes ufred«, selv om *stála styr* i og for sig kunde være en kenning (for kamp). Tanken viser hen til, at der her må foreligge en mandskening, og da frembyder sig meget let en rettelse af *styr* til *staf*, hvorved alt bliver naturligt. En 3. sætning er: *her tínik*, hvortil *hróðr* må henføres. Dette har Reichardt godkendt (idet han med rette afviser det umulige

forslag om at læse *hróðrskolat* som ét ord(!). *Þat*, der følger i hds., er fremkommet ved, at skriveren ikke har fattet, at *hróðr* var obj. til *tínik*; ved at ændre *þar* til *þat* vandt han et obj.

Samme, lv. 6²:

þars ásynjur jósu
 eggmóts of fqr seggja
 valir fagna því vegna
 vígmóðar framm blóði.

Her findes v. l. *fjqr* f. *fqr*, *vegna* har papírshdss. for *vagna*; endelig er *valir* rettelse for *vinir*. Verset er digtet i anledning af en dröm om to kvinder, der øste blod ud over »hele herredet«. Verset er ret gennemsigtigt: *þars eggmóts* (kampens) *ásynjur* (valkyrjerne?) *jósu vígmóðar framm blóði of vegna* (den dræbte) *fqr* (= *ferð*, 'skare') *seggja*. Så kommer en parentetisk sætning: *vinir* (hds.) *fagna því*, »vennerne glæder sig derved«. Men hvad er det for 'venner', som der her kan være tale om? Det er kampen på Hrisatéig, det drejer sig om. I den faldt flere af Glúms modstandere, men også (efter sagaen) 5 af hans egne mænd, deriblandt hans søstersøn, som han holdt meget af. I betragtning heraf passer *vinir*, der kun kan være Glúms venner, meget dårligt. Man har villet rette ordet til *vitnir*, 'ulven', og læse *fagnar*, men dette strider imod metrum. Jeg har i Skj.digtn. rettet ordet til *valir*, 'falkene, hogene', grafisk en ringe rettelse. Herimod kan gøres gældende, at *valr* ellers altid kun bruges i kenninger (for *rafn*); kun ét sted findes det brugt som her, men det er i et meget ungt vers. Rettelsen tør således ikke være helt sikker. Mulig er også *vinir* dog det oprindelige; der er her tale om et vers om en dröm, rimeligvis digtet för slaget.

Einarr skálaglamm, Vellekla 5 (et halvvers); dette vers har jeg behandlet i Arkiv XL 325 f. Det lyder:

Eisar vágr fyr vísa
verk Røgnis mér hagna
þýtr Óðrøris alda
aldr hafs við fles galdra.

Det er (ifg. min opfattelse): *Vágr Røgnis eisar fyr mér; verk hagna vísa aldr; Óðrøris hafs alda þýtr við galdra fles* = »Odins bølge (digtet) sættes i fart ved mig; bedrifterne gavner fyrsten (i hans) levetid (el. altid); Odrøris havs (skjaldedrikkens) bølge (digterens kvad) bruser ved sangens skær (tænderne, munden)«. Reichardt har ment, at den ordfølge, som her er forudsat, er for kompliceret og vil gøre en anden gældende, nemlig: *Røgnis vágr eisar fyr vísa* (dette kunde lyde meget antageligt, men da er *vísa* acc. og ikke dativ, som R. synes at mene); *verk hagna mér*; resten som én sætning. Her kan indvendinger göres, for det første mod R.s gengivelse af *hagna*, 'lykkes' (for mig); *verk* = digt; *hagna* betyder dog ikke at lykkes, men 'være til gavn'. Den tanke, der fremkommer ved R.s tolkning, er ikke tiltalende; vel hentyder skjaldene undertiden til den løn, de får for deres digt, men en sådan ligefrem, jeg havde nær sagt brutal, omtale ligger dem fjærnt at gøre. Derfor kan denne tolkning ikke antages. Hvad den sidste sætning angår, passer *aldr* aldeles ikke dér. Digteren kan umulig have sagt: »Digtningebølgen bruser stadig (kun dette kan *aldr* betyde) mod sangens skær«. Skjalden går ikke og mumler evig og altid sit kvad. Jeg må derfor fastholde min opfattelse, selv om ordfølgen synes noget indviklet. »Meningen er god« siger R. selv. Det er en god anbefaling.

Samme, Vellekla 10 (et halvvers). Også dette har jeg behandlet i Arkiv XL, 322. Reichardt behandler det i sin bog og ytrer, at det hører til de allervanskeligste vers; da han har en anden opfattelse end jeg (han finder min tolkning altfor indviklet), vil jeg ikke undlade at gøre nogle bemærkninger derom. Halvverset lyder ifg. håndskrifterne:

Ber ek fyr hefnd þá er hrafna
 hljóms lof toginn skjóma
 þat nam vǫrðr at vinna
 vann síns fǫður hranna.

For *toginn* findes *togins* (i 2 hdss.). Jeg har ment, at *togins* var den rigtige læsemåde. *Hljóms* har jeg rettet til *hljóm*; genitiven beror vel på den foranstående genitiv. *Þat*, der ingen mening giver, rettede jeg til *hann*; Reichardt vil rette det til *þann*, hvad der kan gå an. Men når han tror, at dette (grafisk vel) ligger nærmere, er det ikke så; *þat* (forkortet, þ med streg gennem toppen) ligner mere *hann* (forkortet, h med streg gennem toppen) end *þann* (forkortet, med streg gennem toppen af þ + n). Ordfølgen skulde blive: *Berk lof fyr hefnd, þás hranna hrafna* (bølge-hestenes = skibenes) *vǫrðr vann síns fǫður; hann nam at vinna hljóm togins skjóma* ('det dragne sværds klang' = kamp). Nogen simplere tankegang og ord end dette kan ikke tænkes. Dette indrømmer R. Ikke destomindre erklærer han ordningen for »forfejlet«. Selv beholder han sætningen *þás-fǫður* uforandret; det øvrige opfatter han således: *berk lof togins skjóma hljóms fyr hefnd þás* osv., *þann* (∴: *hljóm*) *nam at vinna*. Dette er ikke umuligt, men det må siges, at det dog er mere naturligt at sige: »jeg roser den hævn, han tog«, end: »jeg roser kampen for den hævn«. Udtrykket *fyr hefnd* er i virkeligheden ganske unaturlig, især præp.

fyr her. Ligeledes er det ikke godt, at *nam* er uden subjekt, selv om det er forståeligt, hvem der er de virkende. Jeg må således stadig fastholde min opfattelse. Hvis den strider imod de fundne regler for ordstillingen, må disse i dette tilfælde vige; der kunde findes undtagelser her ligesom fra andre metriske regler.

Samme, Vellekla v. 11¹, lyder:

Rígnði hjǫrs á hersa
 hríðremmis fjǫr víða
 þrímlundr of jók Þundi
 þegns gnótt méilregni.

Jeg har her rettet *-remmis* i alle hdss. til *-remmír*, der skulde være subj. til *jók*, hvoraf følgen var, at *þrímlundr* måtte være adj. (hvad det formelt meget godt kan være). Jeg er imidlertid kommen til den opfattelse, at gen. *-remmis* er det oprindelige og opfatter nu sætningen således: *Méilregni hjǫrs hríðremmis rígnði víða á fjǫr hersa*, »krigerens (den af krigeren foranstaltede) våbenregn (hvad *méil-* egl. er, er ikke helt sikkert¹)«. Parentes-sætningen bliver så: *þrímlundr of jók Þundi þegns gnótt*, hvor *þrímlundr* er en krigerkenning (*lundr* = træ, *þríma* = kamp). Herved bliver sætningerne fuldt normale. Når Reichardt her — holdende sig til rettelsen *remmír* — vil opfatte *rígnði* som transitivt verbum, 'lod regne', er det ganske unødvendigt. Således brugtes *rígna* aldrig i klassisk digtning. Det eksempel på transitiv brug, som R. anfører efter Fritzner, er fra en homilie, der er oversat fra latin; det er latinsk anvendelse af *rígna*, som dér findes, men som ikke kan anvendes her.

¹ Formen er metrisk sikret som tostavellesord; det skrives i hdss. *máil*, *meil*, *meel*.

Björn breiðvíkingakappi, lv. 6²:

nú traðk hauðr of heiði
 hundvillr því(t) fatk illa
 víða braut í vátri
 vífs gorninga drífu.

Verset er i og for sig simpelt nok. Jeg har her taget det med for at drøfte, hvortil *víða* (l. 3) skal henføres. Det ligger jo nær at henføre det til det ord, det står nærmest ved: *braut*. Jeg har henført det til *heiði*. *Víðr* betyder 'vidtudstrakt' især i bredde og omfang, men aldrig f. eks. lang. Om en islandsk vej eller sti, der i reglen kun er nogle tommer bred, kan ordet aldeles ikke bruges. *Víð braut* kan kun bet. 'bred vej', hvad de islandske landeveje aldrig var (og er for det meste endnu for den sags skyld). Derfor må *víða* høre til *heiði*, hvortil ordet i enhver henseende passer.

Þorleifr jarlsskáld, lv. 2² er et meget vanskeligt vers, som jeg her vil tage i betragtning, det lyder (findes i to hdss.):

svall hættlig und hringa
 hmitsól ara fitjar
 felliguðr meðal fjalla
 fetils trola hlóðk þolli.

Hdss.¹ har *hættliga í* (f. h. und), *trólli* og *þolli* (l. 4). Det sidste er umuligt og er enstemmigt rettet til *þolli*. Verset begynder med *svall* (rettelse f. *sváat*), hertil må et subj. søges. Da *-guðr* passer som sådant langt bedre (til *svall*) end *-sól*, er der ikke tvivl om forholdet. Sætningen *svall felliguðr meðal fjalla*, »kampen svulmede mellem fjældene« er så naturlig som muligt; *felliguðr* er 'den fældende Gunn'

¹ Kun papirshåndskrifter.

(valkyrje, kamp); man kunde have væntet et obj. til *felli*;
om et sådant forefindes, vil det følgende vise. Til denne
sætning måtte *hættliga* (adv.) eller (rettelsen) *hættlig*,
‘farlig’, henføres. Det *í*, der står i 1. l., kan umulig være
rigtigt¹. I den anden sætning er det let at sammenknytte
ordene: *hlóðk . . . þolli*, »jeg (dræbte) — manden«, men
her mangler det andet (eller de andre) led i kenningen.
Det ses let, at det (de) kan søges i *fetils trolla* (f. *trolli*);
fetils trolla (sværdenes) *þollr* er en fortræffelig kenning. *Ara*
fitjar kan både være gen. sg. og nom. acc. pl.; *ara fit* kan
kun bet. ‘örnens fod, klo’, og findes således andre steder.
Om *fit* = ‘sid eng’ kan der her fornuftigvis ikke være tale.
Det hele fører med størst sandsynlighed til, at der her fore-
ligger en sætning som: »jeg bragte krigeren til at falde under
örnens klør«, en tanke, der jo er en af de almindeligste i
skjaldekvadene. Deraf følger med nødvendighed, at et *und*
må søges, og det har jeg indsat for *í*. Herved skilles præp.
fra det styrede ord, men det sker ellers så tit. Så er der
hringa hnitsól tilbage. Det er naturligt at henføre disse ord
til den sætning, indenfor hvis grænser de står. Der kan da
kun være tale om at opfatte *-sól* som dativ (redskabets);
ordene er en god kenning for ‘sværd’, idet *hringa* bet.
‘sværdenes’, *hnit* = ‘sammenstød’, det hele bliver da et
‘sværd’; jfr. *sól Svölnis éla*. Sætningen bliver ganske natur-
lig: »Jeg lod krigeren falde under örnens klør ved (hjælp
af) sværdet«. Reichardt har udtalt, at denne opfattelse ikke
er simpel nok og er misfornöjet med rettelsen (*í* til *und*);
han er dog ikke ellers helt bange for rettelser. Han vil be-
holde læsemåden *felliguðs* og konstruerer: *hlóðk felliguðs*
þolli fetils trolli meðal fjalla. At *trolli*: *þolli* ikke lyder godt,

¹ En rettelse til *söng* ligger grafisk fjærnere; *syngva í hringa* har
desuden aldrig nogen sagt i sit modersmål.

ænses ikke, og det kan naturligvis heller ikke være afgørende. Værre er det med dette *felliguðs*; det er ikke til at se, hvorledes R. har opfattet dette *-guðs* (der jo kun kan være gen. af *god* (*guð*)), men når han siger, at *felliguðs þollr* er en »kenning, der er fri for indvending«, kan dette ikke godkendes. Sagen er, at disse ord absolut ingen kenning kan være. Skulde der ikke her foreligge et øjeblikks fejltagelse? (*guðs* som gen. f. *Gunnar*?). Det er således klart, at jeg må fastholde min tolkning af halvverset.

Samme, lv. 4², der lyder:

ok þøðreyndan brandi
blóðorm of kné góðan
hræva gífrs með hreifum
heggr ok bítr á skeggi.

Der findes her vanskeligheder. *Bøðreyndan blóðorm* må høre sammen; »kamp-prøvet blodorm (sværd)«, må være obj. for et verbum; dette har man set i *hreifum*, af *hreifa* 'bevæge'; dette må så skrives *hreyfum* (jfr. ovf. s. 14); Reichardt vil rette *góðan* til *góðum*; dette kan akcepteres; det hører da til *brandi*. Den 2. sætning bliver da: *ok hræva gífrs heggr bítr á skeggi með góðum brandi of kné*; en udadleglig sætning. Man lægge mærke til, at præp. *með* står langt fra det styrede ord. Men dette *hreifum* generer stærkt, og det findes i et membranblad. Sagaen giver os ingen oplysning. Mulig foreligger her en dybere forvanskning af teksten.

Hallfrøðr vandræðaskáld, Hákonardr. v. 9, herom kan jeg henvise til min udførlige behandling i Arkiv XLV, 142 f.

Samme, erfidrápa 8, herom kan jeg henvise til Arkiv XLV, 142.

Samme, sst. 23¹, lyder i hdss. væsenlig således:

Mundut þess es þegnar
þróttharðan gram sóttu
fer ek með lýða liði
landherðar sköp verða.

For *fer* har flere hdss. *frá*. Dette har man holdt sig til. Man har også opfattet *liði* som *liði*, dat. af *lið*, men så var her en uhørt metrisk fejl. Man ombyttede så *lýða* og *liði*, men slap dog ikke for fejl i 2. led. Hele opfattelsen blev så, idet man med J. Þorkelsson rettede *þegnar* til *Þrænda* og læste *sótti* (med et par hdss.): *Frák sköp mundut verða þess, es landherr með liði lýða sótti þróttharðan gram þrænda*. Her var dog i virkeligheden meget at bemærke, og jeg har altid følt det utilfredsstillende i opfattelsen. Den stærke rettelse i l. 1, tilsidesættelsen af *fer* i de ældste hdss. var lidet tiltalende. Påfaldende var det også, at alle hdss. skriver *landherþ(ð)ar* som ét ord. Så fremsatte Jón Helgason en helt ny opfattelse. Han læser (i Acta phil. scand. VI, 61) *liði* (med langt i, følgelig ingen omstilling) og *landherðar*, dette som gen. af et *landherðr*, 'landskulder', dette en betegnelse for 'fjæld'; dettes *lýðar* er 'jætter', og deres *lið*, 'øl, drik' er skjaldedrikken; hele sætningen bliver da: *ferk með liði lýða landherðar* = »jeg digter et vers«; den slags indskudsbemærkninger er jo vel kendte, og findes også hos Halfred (i v. 15). Resten bliver så: *Mundut sköp verða þess* (fortsættelsen i l. 5, *at* osv.), *es* ('da el. hvor') *þegnar sóttu þróttharðan gram*, en i det hele fortræffelig sætning. Der bliver da heller ingen grund til at foretage den stærke rettelse i l. 1. Fuldt tilfredsstillende er denne opfattelse dog næppe. Et *landherðr* er ellers ukendt (hvad der ikke betyder meget i og for sig); mindre heldigt er, at en sådan kenning

ellers intet fuldstændigt sidestykke har, hvad J. H. også bemærker. *Qxl*, 'skulder', findes brugt om et fremstående yderstykke (kant) på et fjæld i lighed med en skulder på et menneske. Det er noget andet. Jeg vil dog godkende denne tolkning som den sandsynligste.

Samme, sst. 27¹. Her skal jeg kun bemærke, at jeg tiltræder Reichardts forslag at læse *optþverri* som ét ord.

Samme, lv. 5². Reichardt er ikke tilfreds med min opfattelse, men da verset i henseende til teksten er så vanskeligt og usikkert og jeg intet kan bringe nyt til bedre forståelse, skal jeg ikke komme nærmere ind derpå.

Eilífr, Þórsdr. 9¹, herom kan jeg henvise til mine bemærkninger i Arkiv XLV, 141.

Samme, sst. 7¹. Uagtet jeg har behandlet dette halvvers tidligere (i min tolkning af digtet), skal jeg, da Reichardt har gjort indvendinger mod min opfattelse, søge at forsvare denne. Halvverset lyder i min tekst:

Harðvaxnar leit herðar
hallands of sik falla
(gatat) mar (njótr in neytri)
(njarð- ráð fyr sér -gjarðar)

d. e. *Leit* (∴: Þórr) *hallands* ('stenlandets, fjældets') *mar* (elven) *falla sik of harðvaxnar herðar*; *njótr njarðgjarðar gatat in neytri ráð fyr sér*¹; den sidste sætning = »kraftbæltets nyder (ejer, Tor) kunde ikke finde noget bedre råd (udvej) for sig«, end nemlig hvad den sidste del af verset siger, at lade sin 'styrke', ∴: vækst, vokse sig til himlen, samt den anden er i virkeligheden så simple og naturlige som muligt. Hvad indvendes der da imod dem? Ikke det,

¹ Således i den prosaiske ordning i Skj.digtn., i teksten er den fejl, at parentes-tegnene er ikke rigtig anbragte. R. har åbenbart kun holdt sig dertil, hvad der kan undskyldes.

at *njarð* og *gjarðar* er adskilte; at disse to ord hører sammen er givet (det er Tors *megingjørð*, der er tale om). Kun den rene dilettantisme kan adskille dem. Der foreligger her to sætninger, hver i sit linjepaar, kun *mar*, der hører til den første, er indskudt i den sidste, det er det hele. R. mener nu, at en anden og, efter hans mening, simplere opfattelse må gøres gældende; han ordner da ordene således: *In* (skal så læses *inn*) *neytri njarðgjarðar njótr leit hallands mar falla sik of harðvaxnar herðar; gatat ráð fyr sér*. Men hertil er meget at bemærke.

For det første er det ganske ukendt, at et epith. orn. står i komparativ, 'Den nyttigere' (!) om Tor, end hvem eller hvad? Dernæst skulde det hedde (hvad der ikke er bedre): »han fik ingen råd for sig«, »han kunde ikke finde nogen udvej«. Dette er jo stik modsat af, hvad der står i den anden halvdel; Tor så netop den udvej at »lade sig vokse til himlen«. Vel er det den almindelige antagelse, at Tor ikke var særlig åndelig begavet, men såmeget kunde han dog, så at sige ubevidst, finde på. R.s opfattelse må derfor absolut forkastes, og jeg fastholder min. »Styrkebæltets ejer kunde ikke finde på noget bedre råd (udvej)« er i enhver henseende en så passende sætning og tanke, som tænkes kan.

Samme, sst. 15. Her findes ordet *qlteiti*, som jeg har gengivet med 'drikkelag?'. Reichardt spørger, hvorfor jeg ikke har oversat ordet ordret. Svaret herpå er givet i Lex. poet.²

Eysteinn Valdason, v. 3, lyder:

Svá brá viðr at sýjur
seiðr rendu framm breiðar
jarðar út at borði
Ulls mágs hnefar skullu.

rendu er rettelse f. *reyndi*, denne fejl beror på singularis (*seiðr*) lige foran. Jeg har opfattet verset som bestående af følgende to sætninger: *Seiðr jarðar* (midgårdormen) *brá svá viðr, at hnefar Ulls mágs* (Tors) *skullu út at bordi; breiðar sjjúur rendu framm*. Reichardt vil ordne ordene således: *seiðr-viðr, at breiðar sjjúur rendu framm; hnefar Ulls mágs skullu út at bordi*. Det må indrømmes, at denne ordning er simplere efter ordenes stilling i verset. En sådan ordning har jeg selvfølgelig overvejet, men jeg kan ikke gøre den til min, af følgende grund. Snorre siger i sin Gylfag.: *brá hann við svá hart, at báðir hnefar Þórs skullu út at borðinu*; det er klart, at dette beror netop på verset (som Snorre anfører i Skskm.); således har Snorre forstået verset, således har han 'taget det op'. Ser man nu nærmere på det, er denne opfattelse også mere logisk end den anden. Tor holder fiskesnoren, ormen har lige fået maddingen (på krogen) i gabet; den direkte følge af ormens ryk — der naturligvis måtte gå i baglæns retning — er netop den, at Tors næver må trækkes og trykkes ned mod rælingen. Disse to momenter hører logisk og uvægerlig sammen. Derimod er det ikke muligt at se, hvorledes *sjjúur* — pars pro toto, skibet — kunde føres frem ved ormens ryk; det måtte føres tilbage. Når det dog hedder, at båden førtes fremad¹, må det være en virkning af jættens roning fremad. Således må min opfattelse stå ved magt. Ordstillingen indenfor verset er jo i virkeligheden heller ikke så indviklet eller enestående.

H á v a r ð r h a l t i. Hans vers er i hdss., som bekendt, meget forvanskede. Jeg må henvise til behandlingen af dem i Festskr. til Wimmer (jfr. A. Holtsmark, Festskr. til Falk 1927). Kun ét halvvers skal her drøftes, v. 14. Det lyder i hdss. (SnE):

¹ Det er ikke naturligt, at bådens bevægelse i samme retning som ormens kunde betegnes ved »fremad«.

Nú er jódraugum ægis
 arnar flaug ok bauga
 hygg ek at heimboð þiggi
 hangagoðs of vangi.

Varianter: *um f. ok* (l. 2) i U, 757, *hauga f. bauga* i U; *af f. of* (l. 4) i U, 757, W, T. I Skj.digtn. har jeg foretaget en ret stærk rettelse; *-draugar*; jeg beholdt dér læsemåden *ok bauga* samt *of*. Vi savner enhver antydning af, hvad der er sigtet til og sagaen giver ingen holdepunkter. Jeg tror nu, at man må beholde læsemåden *-draugum*. *Hygg at heimboð þiggi hangagoðs* er en selvstændig sætning; subj. er 'de', de förnævnte *-draugar*, der åbenbart må være Hávarðs fjender. Resten opfatter jeg nu således: *Nú er jódraugum ægis arnar flaug of hauga af vangi*, »nu er der for mændene örne-flugt over højene fra vangen«. Hvad digteren her udtaler, må vel bero på et syn, han har haft. *Ægis jódraugar*, 'sohestens træer', mænd. Det er iøvrigt ikke let at se, hvilken situation der forudsætter, om der er tale om varsel om en forestående kamp og mandefald, eller om hvad der er foregået efter en sådan. Hvis læsemåden *af* er den rigtige, og det er den, der findes i de fleste hdss. (endogså i W, T.), synes den at antyde, at det er efter kampen, at verset er digtet. *Vangr* må da betyde 'kampstedet, valpladsen' (*véttvangr*). Indholdet minder om Tords vers efter Björns drab, men Tord ser ravnene flyve til drabstedet. Nogen fuld sikkerhed her synes uopnåelig.

Gísli Þórgautsson, lv. Det lyder i hds.:

Hér vildu mik hõldar
 kom fres í stað þessum
 fálu fúra véla
 fjølræks mār sækja.

Verset er, som enhver ser, stærkt forvansket. I l. 2 mangler et ord med hovedstav (der skal være h). *Mār* (l. 4) bör vel læses *marar* (J. Þorkelsson), hvad der, som man vil se, passer godt. Verset handler om en dröm, Gisle havde, og som meddeles i sagaen. Han drömte, at han var ude på Guldteig (hvor kampen kom til at stå), og der kom mange ulve, der angreb Gisles mænd, hvorved han drömte, at han vågnede og løb hjem til gården. Det er denne dröm, verset antyder. Her har man ordene *fálu marar*, 'troldkvindens heste' = ulve. Og det er let at få frem sætningen: *hér vildu mik í stað þessum fálu marar sækja*, »her vilde ulvene angribe mig på dette sted«. Hvis *høldar* var rigtigt, kunde det være subj. til *vildu*, men de andre ord volder vanskeligheder. *Fjøl-ræks*, gen., passer ikke til noget som helst og må være galt. *Kom* er galt og *fres* (o: *fress*) er uforståeligt. *Véla* ligeledes. Her foreligger stærke forvanskninger. *Fúra* må være en del af en kenning. Jeg finder de andre led i *høldar* og *véla*, men må rette disse ord til *hildar*, *vélir*, ikke ret store og meget forståelige forvanskninger; man vilde i *hildar* se subj. til *vildu* og så blev det rettet til *høldar*; *véla* gen. er påvirket af den foranstående gen. *fúra*. Hertil hører så *fjøl-rækr*. *Kom fres* er det værste; dette har jeg dristig rettet til *hress vas*, hvorved forlydsrim og stavelserim er istandbragt. Meningen bliver også god: *hress vas hildar fúra vélir fjøl-rækr*, »rask (kvik) var jeg alligevel«, o: tiltrods for den ilde-varslende dröm. Det er muligt, at andre kan finde en bedre rettelse.

Þórbjörn Brúnason, Iv. 2² lyder i hds.:

þvíat áms litar ímu
ofnauð er skal dauðan
hlýra høfgum skúrum
heiðingja mik leiða.

Her er alt i formel henseende i orden. Verset er digtet i anledning af hustruens »gråd«; der var misstemning tilstede imellem ægtefolkene, og han havde set ilde-varslende syner. Den første halvdels mening: »ikke ved jeg kvinden (min kone) nogen tak, fordi hun begræder mig levende«, ti osv. Der synes straks at fremtræde en sætning som: *þvíat ofnauð es . . . skal leiða mik dauðan höfgum hlýra skúrum*, »ti det er stærk nød, . . . (hvis) (hun) skal lede (følge) mig død med kindernes tunge regn(strømme)«. Der er tilbage: *áms litar ímu heiðingja*; *heiðingi* må her betyde 'ulv', til denne gen. må *áms* henføres; dette adj. passer fortræffelig til 'ulv'. Nu synes man at skimte en kenning som 'rødfarver af ulvens klør' el. lign., noget som er så almindeligt. *Litar*, der er meningsløst, har jeg opfattet som forvanskning af *lituð*, 'farver'. Vanskeligere er det med *ímu*, som også er meningsløst; ordet kendes i forskellige betydninger, men ingen af dem passer her. Jeg har derfor foretaget en ret stærk rettelse, der grafisk dog ikke ligger særdeles fjærnt, nemlig *ilja*; kenningen bliver da *lituð* (dativ) *ilja áms heiðingja*, »rødfarveren af den mørke ulvs fodsåller (= fødder)«. Der er endnu en ting at bemærke; der mangler enten *es* eller *ef* efter *ánaud's*, måske snarest det sidste.

Efter rettelsen bortfalder rimet i 1. linje, men det er jo bekendt, at de ulige linjer ofte er rimløse. Noget ord med m i har jeg ikke kunnet finde.

Snæbjörn, lv. 1:

Hvatt kveða hræra Grotta
 hergrimmastan skerja
 út fyr jarðar skauti
 eylúðrs níu brúðir
 þær es lungs fyr lǫngu

líðmeldr skipa hlíðar
 baugskerðir rístr barði
 ból Amlóða mólu.

Verset er overleveret i SnE, og teksten synes uforvansket. Men tolkningen er ikke sikker; derfor tages verset her op til fornyet granskning. Der findes ingen varianter af betydning.

Den første halvdel er den mindst vanskelige. Spørgsmålet er egentlig kun, hvortil ordene *skerja* og *eylúðrs* hører. Jeg har tidligere henført *skerja* til *Grotta* og *eylúðrs* til *brúðir*, hvad ordenes stilling synes at anbefale. 'Skærenes Grotte (kværn)' er da ' Brusende skær-strømmes (brændingens) kværn', en kenning, der er forståelig. 'Ø-kværnkassens brude' er også forståeligt om bølgerne; »de brude, som står ved ø-kværnkassen« og maler. Således har Hj. Falk også opfattet ordene (Arkiv XXXIX, 62—63). I og for sig er der intet til hinder for, at henføre *eylúðrs* til *Grotta* og *skerja* til *brúðir*; dette vil Meissner (Kenningar 92). Sammenstillingen *lúðr—Grotti* kunde tale for denne opfattelse. Men *eylúðrs brúðir* er også en fortræffelig sammenstilling med hele billedet for øje. Jeg er også, trods endel vaklen, mest tilbøjelig til at holde på den. Hvad meningen angår, bliver den i begge tilfælde den samme.

Vanskeligere er den sidste del. Her hører utvunget sammen: *þær (ǝ: meyyar), es fyr lǫngu líðmeldr Amlóða mólu*, »de som i gamle dage [hentydning til Amlodemyten i den grå oldtid] malede Amlodes *líðmeldr*«. Hovedvanskeligheden ligger i dette ord. *Meldr* er melet (der males); *mala meldr* er en naturlig sammenstilling. Snorre föjer den forklaring til, at »her kaldes havet for Amlodes kværn«. Denne tolkning er dog næppe rigtig; man mindes Saxos udtryk om

Amlæthus: »sabulum perinde ac farra aspicere jussus« (jfr. Falk l. c.), hvorefter 'Amlodes mel' skulde være 'sandet'. Digteren vil altså sige: »de moer, som for længst malede, d. v. s. ved deres stærke bevægelser fremkaldte, sandet«; dette er egenlig fortræffeligt. Men hvad er *líð*? Der kendes kun ét *líð* = 'øl', men det synes ikke på nogen måde at passe her. Man har et *líð*, som betyder skib, men her er vokalen, efter alt at dømme, kort: *líð* (*líð*: *skrið* Klæingr). Alligevel har man gået ud fra, at vokalen var eller kunde være lang og man har ombyttet de to led til *meldr-líð*, 'ølskib' = Grotte (*lúðr*), men dette strander på vokalens formentlige art. Falk vil heller ikke ombytte leddene og siger: »Efter min mening er *líðmeldr* ikke at omstille; ordet er bare et tydeligere udtryk for *meldr* i kenningen *meldrar græðir* (= öl)«. Jeg forstår ikke rigtig meningen heraf; Falk henviser til Meissners udtalelse om, at 'mel' står her for korn, hvoraf øl brygges. Dette finder jeg meget usandsynligt, for ikke at sige umuligt. Dette *líð* må, forekommer det mig, stemples med et 'non liquet', som så meget andet. Sætningens mening synes dog tydelig nok.

Den anden sætning er for mig uomtvistelig, nemlig: *baugskerðir rístr lungs barði skipa hlíðar ból*. Man har indvendt imod den sidste kenning, at den var overlæst. Det er den på en måde også, men ikke mere end så mange andre; *skipa hlíð* er havet og *ból* er det hjem (el. lign.), der består af det. Nogen anden forklaring er unødvendig, så simpel som den er.

Þórðr Kolbeinsson, Gunnlaugsdr.² Vi har her et af de mange tilfælde, hvor det kan være tvivlsomt, hvortil et adj. el. part. bør henfores. Halvverset lyder:

hann varð hvaþra manna
hugmóðr drifinn blóði

Ullr réð ýta falli
unnviggs bani þriggja.

Ullr unnviggs (rett. f. *und-*) *réð ýta falli* er en sætning for sig; hertil har jeg henført *drifinn blóði*, hvad der formelt intet er i vejen for. Men det kan naturligvis også henføres til *hann* eller den første sætning. Hvad der kunde tale herimod er, at sætningen har et adj. *hugmóðr*; dette er dog ingenlunde afgørende. I og for sig kan det være ligegyldigt, hvortil disse to ord henføres. Jeg er dog nu tilbøjelig til at henføre ordene til den første sætning uden dog at kunne give afgørende grunde derfor.

Samme, Eiríksdr. 2¹ er af samme art:

Mjök lét margar snekkjur
mærðar qrr sem knørru
óðr vex skálds ok skeiðar
skjaldhlynr á brim dynja,

d. e. *Mjök margar snekkjur ok skeiðar sem knørru* (el. *sem knørru ok skeiðar*) *lét skjaldhlynr dynja á brim; óðr vex skálds*. Så er der dette *mærðar qrr*, hvortil hører det? På grund af sin stilling kunde man tro, at det hørte til hovedsætningen, altså til *skjaldhlynr*; da måtte ordene betyde sådan noget som »gævmild, d. v. s. rig på stof til ros«, omtr. = 'lovprist'. Men de kan også henføres til *óðr*, 'rig på ros'. Det er nok så naturligt, og den opfattelse må vist fastholdes.

Samme, sst. 8¹:

Enn hefz leyfð þars lofða
lofkenda frá� sendu
at hjalmsqumum hilmi
hjarls drótna boð jarli.

Variant er *hefk* l. 1 i mange og tildels gode hdss. Denne læsemåde foretrækker jeg nu. *Enn hefk leyfð*, »endnu begynder jeg digtningen«, d. v. s. »jeg begynder nu på et nyt digt afsnit« (vel en stevbolk). Resten er jeg nu mest tilbøjelig til at opfatte således: *þars frá k lofkenda hjarls drótna sendu boð at hjalmsömum lofða hilmi, jarli*, eller *boð jarli, at-hilmi*. Det er vist umuligt at afgøre, om det ene eller det andet var digterens mening.

Sigvatr Þórðarson, Víkingarv. 8. Det lyder:

Veitk at víga mætir
 Vinðum háttir hinn átta
 styrkr gekk vörðr at virki
 verðungar styr gerði
 sinn máttut bæ banna
 borg Kantara sorgar
 mart feksk prúðum Þortum
 portgreifar Áleifi.

Her er teksten i det hele sikker og gennemsigtig. Men der kunde vækkes tvivl om samhörigheden på et par steder. Sætningen *styrkr gekk vörðr verðungar* er i og for sig fuldstændig, *gekk* = 'færdedes' (i kampen). Man vilde måske hertil henføre ordene *at virki*, der i verset findes inde i sætningen. Hvad der imidlertid taler imod denne opfattelse er, at stedet (for kampen) altid ellers i denne vers-cyklus tilhører versets første sætning. Dette betragter jeg som afgørende.

I den sidste halvdel kunde det ligge nær at henføre *prúðum* til *Þortum*. Men det er ikke rimeligt, at digteren skulde have brugt et så rosende epitete om disse Olafs fjender, hvorimod det passer fortrinlig på ham selv. Det må henføres til *Áleifi*.

Således som det er i det sidste vers, forholder det sig i mange andre tilfælde; det må anses for unødvendigt at gennemgå dem.

Samme, Nesjavísur 1²:

Kank sigrviðum segja
sund hvé þeira fundir
ærin skil þeims órut
at bárusk þars skárusk.

Her er *sund* rettelse f. *sunds* (verset findes kun i Fsk's to hdss.), *órut* f. *órum*. For *þars skárusk* har A: *þar váru*, B: *þer skáru*. Den første sætning er let nok: *kank sigrviðum segja ærin skil, hvé þeira* (disse er nævnede i den 1. halvdel) *fundir at bárusk*, »jeg ved at fortælle (give) mændene tilstrækkelig besked om, hvorledes deres møde foregik«. — *Þeims* går på *sigrviðum* og rettelsen *órut* giver sig af sig selv, »dem som ikke var der«. A.s læsemåde kan umulig være rigtig. Man må se at få mening i *skáru* i B; *sunds* gen. kan ikke forbindes med noget og må rettes til *sund*. Jeg har tidligere rettet *skáru* til *skárusk*; *sund skárusk*, »sundene (∴ havet, de gennemsejlede; der kan også være tale om virkelige sunde, man passerede) furedes«. Det er dog muligt at beholde *skáru*, men da må *þar* rettes til *þars* (hvad der er en ringere rettelse); sætningen bliver da: *þeims órut þars sund skáru*, »dem som ikke var dér, hvor man furede sundene« (∴ sejlede), d. v. s. dem som ikke var med på toget. Dette antager jeg nu er det sandsynligste. Sætningerne er noget indviklede, men de kan simpelthen ikke opfattes anderledes.

Samme, sst. 8²:

þar hykk ungan gram gøngu
gunn sylg en vér fylgðum

blóðs fekk svørr þars slæðusk
sverð upp í skip gerðu.

Verset findes i 16 hdss., og dog er der kun ét — rigtignok et af de bedste —, der har den åbenbart rigtige læsemåde *gøngu*, alle de andre har *gengu*, men *gøngu* er det nødvendige obj. til *gerðu*¹. Den 1. sætning er: *þar hykk ungan gram gøngu upp í skip gerðu* (præt. infin.). Den 2. sætning er: *en vér fylgðum*. Dette er umiddelbart indlysende. Den 3. sætning består åbenbart af ordene: *gunn sylg blóðs fekk svørr*. Da *gunn sylgr*, 'kamp-slurk', ikke er noget som helst, kan det ikke være ét ord (da måtte *gunn* være forvansket) og der er ingen udvej mulig anden end at antage kenningen *gunn-svørr*, 'ravn', der er fortræffelig; følgen deraf er, at *blóðs* hører sammen med *sylg*, hvad der er lige så fortræffeligt. Her foreligger et utvetydigt eksempel på tmesis. Den 4. sætning: *þars sverð slæðusk* er det vel naturligere at knytte til den sidste sætning, på grund af dens stilling i verset, men der er intet ivejen for at knytte den til 1. sætning, hvad jeg tidligere har ment.

Samme, Austrfararv. 19² er et af de vanskeligste halvvers. I den første halvdel hentydes der til forræderiske planer hos folket, der skulde være udgåede fra »Eriks æt«. »Eriks æt« må her være den norske jarleslægt i henhold til den sidste halvdel; helt sikkert er dette dog ikke. Halvdelen lyder:

en(n) þvíat jarla frænda
eins því (v. l. þat) er tókt af Sveini
yðr kveðk jørð es náðuð
Ulf's bróðurlið stóðusk.

¹ Sagen er, at *gengu* og *gøngu* kunde forkortes på samme måde.

Her er for det første usikkert, om *en* er at opfatte som 'men' eller som 'endnu, atter'. Det er dog af ringere betydning. Det må betragtes som sikkert, at ordene *en(n) þviat eins kveðk bróðurlið Ulfs frænda stóðusk yðr, es náðuð jörð jarla, þás* (således synes *því, þat(er)* at måtte rettes) *tókt af Sveini*¹, »men (el. atter?) jeg siger (mener), at det kun var Ulfs frændes (o: Ragnvald Ulfs söns) broder-støtte, der stod sig for eder (var virksom for eder), da du nåede (o: hævdede, kunde hævde) jarlernes land, som du fratog (tidligere havde frataget) Sven«. Det kan ikke nægtes, at udtryksmåden er knudret, men meningen er tydelig nok. Sigvat mener, at Ragnvald jarl har bidraget væsenlig til, at Olaf (d. hellige) har beholdt landet. Hvis *enn* er det rigtige, hentyder det til noget, vi savner kendskab til. *Eins* synes ikke at kunne henføres til noget andet end *þviat*. Sv. Egilsson har (i Sh I IV, 183) opfattet ordningen således: *En ek kvað (sål.) yðr því stóðusk lið Ulfs bróður, at (þér) þá náðuð jörð jarla frænda, eins þat er tókt af Sveini*. I hovedtrækkene er dette omtr. det samme, men det er åbenbart urigtigt at adskille *bróður-lið*; det svageste i tolkningen er dog hans opfattelse af *eins* = nyisl. *eins* i betydning 'også'. Hans oversættelse: retinere liceret (conjunktiv) svarer ikke rigtig til *náðuð* (indic.).

Samme, sst. 20. Dette vers er også meget vanskeligt, især dets sidste halvdel. Jeg henviser til B. M. Ólsens opfattelse i Skj.digtn. I B, 682, men jeg tror ikke, at han har truffet det rette, og jeg har nu intet at bemærke videre. I den 1. halvdel har jeg rettet *Spakr (lét Ulfr meðal ykkar)* til *Sonr* (og med et hds. læst *Ulfs*). Det er en meget stærk rettelse, men jeg ser ikke, hvorledes det hele ellers skal opfattes. Der er ellers ikke tale om nogen Ulfr under Sig-

¹ Ordningen er lidt anderledes end i Skj.digt.

vats forhandlinger med Ragnvald jarl. Om dennes da ret unge søn Ulf kan der begribeligvis ikke være tale. B. M. Ólsen har (l. c.) villet rette *Ulf* til *jarl*, en ikke mindre stærk rettelse, men som vilde give samme mening som den, jeg har villet se.

Samme, Vestrfararvísur 1:

Begr hǫfum minzk hvé margan
morgin Rúðuborgar
bǫrð létk í fǫr fyrða
fest við arm hinn vestra.

Verset er let og gennemskueligt. Der er her kun ét af disse tvivlsomme tilfælde, hvor et ord kan henføres til to sætninger. Det er *Rúðuborgar*. Jeg har henført det til *minzk* (der styrer gen.), men det kan også styres af *arm hinn vestra*. Jeg ser ikke noget middel til at afgøre, hvad der er rigtigst. Interessant er det her at se, hvorledes *hvé*, der indleder den 2. sætning, er skilt fra denne, atter et klart bevis for ordenes overmåde frie stilling hos skjaldene.

Samme, Bersöglisv. 17¹. De to første linjer, der udgør én sætning, lyder i hdss. (kun to):

Sigvats hugr er hittek
Hǫrða-Knúts í garði.

Dette *er hittek* er fuldkommen meningsløst. Det kunde ligge nær at rette ordene til: *hugir hittaz*, hvilket også metrisk anbefaler sig. Wisén læste: *hugir, 's hittik*, men her mangler da et verb til *hugir*, og *es hittik* er uden mening, stående for sig selv. Hvis *hittaz* er rigtigt, har det futurisk betydning; i Skj.digtn. har jeg skrevet: *hugr mun hittask*; jeg foretrækker nu det første.

Samme, lv. 7¹:

Nú sit heill en hallar
hér finnumk meir þinnar
at unz enn kómk vílja
Áleifr konungr mála.

Dette har jeg tidligere opfattet som: *Nú sit heill at hallar þinnar, unz enn kómk vílja mála, en finnumk meir hér, Áleifr konungr.* Jeg har nu overvejet, om ikke ordningen hellere skulde være: *Nú sit heill, unz enn kómk vílja mála, en finnumk meir hér at hallar þinnar*; så bliver det simplere. Dette tror jeg nu må foretrækkes. *Mála* kan være gen. pl. af *mál*, 'samtaler' (med kongen), men snarere er det dog gen. sg. af *máli*. Her foreligger i øvrigt en metrisk fejl: *at unz*, ˘ x, måske en af de fejl, Sigvat blev dadlet for. Eller har han sagt *át?*, jfr. no. *åt*.

Bersi Skáldtorfuson, lv. 2² lyder:

elgs munk eigi fylgja
út hríðboða síðan
hests at hverjum kosti
hranna dýrra manni.

Her er alt i formel henseende i den skønneste orden. Men der er en vanskelighed tilstede. Der foreligger klart en sætning, der hovedsagelig lyder: *munk eigi fylgja út síðan at hverjum kosti dýrra manni*, »under alle omstændigheder vil jeg aldrig siden komme til at følge en herligere mand ud (˘: i leding)«. Digteren sigter til Sven jarl, hvis trofaste mand han havde været. De øvrige ord: *elgs hríðboða hests hranna* må høre sammen som én kenning. *hríðboða* har alle hdss. (undt. ét: *ríðanda*, der er en vilkårlig ændring).

-boði er velkendt, hovedsagelig i kenninger for 'mand', hvor det andet led er 'kamp' eller 'guld'; *hríð-* tyder på det første. Det andet (de andre) led må søges i *elgs hests hranna*; her kommer vanskeligheden, ti dette er ingen kenning.

Hranna $\left\{ \begin{array}{l} \textit{elgr} \\ \textit{hestr} \end{array} \right.$ er skib; bægge ord kan ikke rummes i én

kenning. Der skal her søges en kenning for 'kamp', men

der må mangle et led i den: *hranna* $\left\{ \begin{array}{l} \textit{elgs} \\ \textit{hests} \end{array} \right.$. . . *hríð*; der

forudsættes her en kenning for 'skjold', hvis 'byge' er kamp, d. v. s. enten *elgs* el. *hests* må være forvansket, hvis ikke skjalden har begået en fejl, og det vil man nødig antage. Men jeg har ikke kunnet finde noget, der er særlig antageligt. Jeg har tidligere rettet *elgs* til *elds*; det har både den skavank at fjærne rimet og ikke at udgøre en god kenning. Det skulde betyde 'skibets glans' (jfr. Meissner, Kenningar 168), men 'ild' findes ellers ikke således. Jeg rettede også *-boða* til *-boði*; kenningen (med *-boða*) måtte være appos. til *manni*, hvad jeg fandt, og finder, meget lidet rimeligt. Jeg tror det er fremkommet ved, at man trode, at det skulde styres af *fylgja*, hvad der jo var ret rimeligt. Jeg fastholder rettelsen.

Óttarr svartí, Höfuðlausn v. 4¹. Jeg tager dette halvvers her med for at vise et eksempel på en fri ordstilling og drøfte sammenhængen. Verset er omtr. fejlrit overleveret.

Óttuð árum skreyttum
austr í salt með flaustum
báruð lind af landi
landvörðr á skip randir.

Her findes v. l. *land* (i ét hds. J 1) f. *lind*. Det er klart, at *með* umulig kan styre *flaustum*. Det kan kun styre *árum*;

det kunde ligge nær at henføre *skreyttum* til *árum*, men et sådant epitet er ikke rimeligt; árer er ikke 'prydede', de er og kan kaldes 'glatte', 'glattede' (*skafin*); *skreyttr* passer derimod udmærket til *flaustum*. Ordfølgen må derfor blive: *øttuð skreyttum flaustum með árum austr í salt*. *Lind* giver ingen mening; *land* må være det eneste rigtige. *Land af landi* kunde synes lidt mærkeligt, i forbindelse med sejlas, men ordene betyder 'fra land til land'. Men hvortil hører disse ord? Uden tvivl til den første sætning. Verset er et godt eksempel, som sagt, på den frie ordstilling, som her er ganske uimodsigelig, samt på det forhold, at af 12 hdss. er der kun ét, — ganske vist et af de bedre — der har den rigtige læsemåde (*land*).

Samme, sst. v. 8¹. Eksempel på tvetydighed i opfattningen, som her kan kortelig drøftes:

Komt í land ok lendir
 láðvqrðr Aðalráði
 þín naut rekka rúni
 ríki efldr at slíku.

Digteren omtaler her, at kong Olaf hjalp kong Athelred til at få sit rige i England. Det er her kun ordene *ríki efldr*, det drejer sig om. Hvad meningen angår, kan det både henføres til den 1. sætning (*þú láðvqrðr*); det betyder da 'magtkraftig', og indeholder en slags begrundelse: »ved din kraft og styrke bevirkede du« osv. Dette er meget tiltalende. Men det kan også høre til den anden sætning: *rekka rúni* = kong Athelred, »styrket ved magt« (d. v. s. Olafs støttende magt). For dette taler ordenes stilling, selv om denne ingenlunde er afgørende. Jeg antager nu, at sætningerne bør opfattes således, skönt den første mulighed egenlig tiltaler mig mest.

Skúli Þorsteinsson, Digt om Svolderslaget(?) 1. Det

findes kun i SnE, men i 6 hdss. (R, T, U, 748, 757, 1eβ).
Det lyder i R:

Vaki ek þar er velleiz ekka
víðis áðr ok síðan
greppr hlýðir þá góðu
gallopn(i)s vel spjalli.

Det er ved første øjekast klart, at her er ikke alt som det skal være, f. eks. er *velleiz* intet eksisterende ord. Der findes følgende (vigtigere) varianter: *Vek ek* (1eβ), *þat* (f. *þar* 748, 757), *vel hellz* (1eβ), *ár* (f. *áðr* 1eβ), *hlýði* (1eβ), *því* (f. *þar* 1eβ, *því* 748). 1eβ har som oftere andre og, som det vil vise sig, bedre læsemåder. Verset er, som man ser, meget vanskeligt. I næste vers klager digteren over, at han bliver gammel, men i gamle dage fulgte han godt Erik jarl og Sigvalde. At disse vers hører til samme digt, kan næppe betvivles. Det ligger nær i det her behandlede vers at søge en lignende tanke. *Vaki* (conj.) vækker ikke tillid. *Vek* (præs.) synes at måtte passe bedre. Obj. synes at måtte være *ekka*, af *ekki*, her 'sorg' i almlh. eller 'vemod'. Men *Vek ek*, 'jeg vækker', kan ikke være rigtigt. Det viser det følgende *þats* (1eβ s *þat* er den tilforladeligste læsemåde), der må være subj., *vek ek* må da rettes til *vekr*, *þat vekr ekka*, »det vækker (hos mig) vemod«. Hertil passer *ár ok síðan* godt (*ár* er at foretrække for *áðr*, da *ár ok síð* er en alml. talemåde). Fortsættelsen består i: *es hellk* (således bör *hellz* rettes). Så har vi *víðis* og *gallópnis*, 'søens', 'örnens'; *gallópnis víðir* er kenning for 'blod'; da ordene står i gen., mangler et led i kenningen; dette ser jeg i *vel* (l. 1), som jeg retter til *val*; herved fås kenningen 'blodets falk' = ravn; *vel* (l. 4) hører til denne sætning, der nu bliver: *Vekr* (∴ *mér*) *ekka ár ok síðan*, *þats hellk vel gallópnis víðis val*,

»det volder (mig) tidlig og silde (o: altid) vemod (vækker hos mig vemodige tanker), at jeg fødede (o: da jeg var ung) ravnens godt«. Dette falder så godt i tråd med de øvrige vers, at verset med de anførte rettelser lyder rimelig og naturlig. Rettelserne er heller ikke så særlig stærke. Som den 2. sætning lyder i R, kan den ikke være rigtig, nærmere beset er den meningsløs. Atter her kommer *1eβ* til hjælp med sit *hlýði* (optativ). *Greppr* kan ikke betegne 'man', 'folk' i almlh. Ordet må her betyde 'digter', men digteren kan ikke tiltale sig selv. Til *hlýði* hører *spjalli góðu*; det er 'den gode tale', d. v. s. det ophøjede digt og dets indhold, som digteren opfordrer (andre) til at høre på. Følgen er at *greppr* nødvendigvis må rettes til *grepps*, »Man høre på skjaldens (o: min) gode tale«. For *þá*, der ikke passer godt, findes læsemåderne *þar*, *því*; et af disse må vælges. Bægge kan bruges. *þar* vilde betyde omtr. = 'her' (i digtet). *því* er tvetydigt, enten = 'derfor', eller 'det, dette'. Denne læse-måde bör vælges og vistnok i den sidste betydning.

Indholdet af verset kan gengives således: »Min tidligere deltagelse i kamp vækker stadig hos mig vemodige tanker (nu i min fremrykkede alder kan jeg ikke mere kæmpe). Men jeg vil digte derom og beder mændene høre på mit kvad«. Verset har tilhørt begyndelsen af digtet.

Einarr Eyjólfsson, lv. 1² lyder:

þás marstéttar máttit
Mævils við þrøm sævar
geira njótr á grjóti
Gestils klauf of festa.

Teksten er i de to hdss., hvori den findes, enslydende, undt. forsåvidt som det ene har *má* (f. *mar-*). Alt er i formel henseende i orden. Med undtagelse af et par ord er verset

gennemsigtigt. Der er tale om en kamp på et ting, hvor den ene part måtte trække sig tilbage ned ad en grusskrænt (*melr*), *þás máttit við þrom sævar geira njótr á grjóti klauf of festa*, »da manden ikke kunde fæste sin klov (ø: fod)¹ på stenene ved søens rand« (det var inderst inde i fjorden). Så er der ordene: *mar(má-)stéttar*, *Mævils*, *Gestils*. *Marstétt* kan vel betyde 'søkyst' (*stétt* vel bræmmen af landet ved vandet); *mástétt* kunde være kenning for 'søen'. *Mævill* og *Gestill* kendes kun som søkongenavne; hvorledes to sådanne navne kan forstås indenfor et halvvers, er ikke let at indse, de kan ikke bægge forbindes med noget. Jeg kan ikke løse den gåde, der her foreligger (det minder om Berses vers ovf.). Jeg skal blot antyde nogle muligheder. *Geira* kan være gen. sg. af *geiri*, 'ild', der findes i þulur. *Mástéttar geiri* = guld, hvis *njótr* 'mand'. *Mævils* (el. *Gestils*) *mar*-(skibs)*stétt* kunde være kenning for 'søen', dens *geiri* = guld; men da har man ingen brug for det ene navn. Man må også her stanse ved et 'non liquet'.

Arnórr jarlaskáld, Þórfínnsdr. 14, et halvvers, der kun findes i Flatøbogen og som her lyder:

Ýmist vann sá er unni
írsk fell drótt þá er sótti
Baldrs eðr brezkar aldir
brá eldr Skota veldi.

Det er klart, at *ýmist vann* hentyder til bedrifter, udførte på forskellig måde eller forskellige steder; det følgende viser, at det er dette sidste, der er tale om. Til dette *vann* ventede man et subjekt. Dernæst har man: *írsk fell drótt eða* (her omtr. = *ok*) *brezkar aldir*, »irske mænd faldt eller (og) brittiske folk«. Den sidste linje kunde forstås som én sæt-

¹ *Klauf* er her brugt på en ironisk-nedsættende måde.

ning: »ild forandrede, hægede (eller gjorde ende på) Skotteres rige«. Herved er dog at bemærke, at metrisk er *brá* (foran et ord, der begynder med vokal) ikke korrekt. Resten af verset er uforståelig. *Sá er* måtte gå på et subj. Der kan ingen tvivl være om, at dette må søges i *Baldrs*, rettet til *Baldr*, men dette er da et hovedord i en kenning, men hvad er det andet led? *þás sótti* kræver et obj. I *unni* er det rimeligt at se sværnavnet *unnr* (der forekommer et sted til, i gen. *unnar*), der er det 2. led til *Baldr*; herved vindes en rigtig mands-kenning og subj. til *vann*; *er* er tilføjlet for at få en mening i *sá unni*. Nu har man fået: *Ýmist vann sá unnar Baldr*; hertil føjes logisk: *þás sótti*, »da han angreb«. Obj. hertil kan kun være *Skota veldi eða brezkar aldir*, og dette passer fortræffelig: »da han snart angreb Skotternes rige eller (snart) brittiske folk«; dette er en forklaring til *ýmist*. Så kommer som en selvstændig sætning: *írsk fell drótt*. Det er det tredje. Man lægge mærke til den rigtige topografiske rækkefølge, der herved fremkommer og som bestyrker den her givne tolkning. Så er der endelig *brá eldr*, der jo ingen ting er. Derfor har jeg formodet, at der her var oversat en streg over *a = n*, og at det rette var *brann*. Der behøves ikke mere: »ilden brændte« ∴ »flammerne luede og brændte gårdene«.

Samme, Erfidrápa, v. 9. Her er alt gennemsigtigt, men der kan være tvivl om henførelsen af et enkelt ord. Verset lyder:

þung rauð jörn á Englum
 eirlaust né kómr meira
 vísi vel nær Úsu
 valfall of her snjallan.

Det er ordet *vel*, det gælder. At henføre det til *nær* ligger jo nær, men »rigtig nærved Usa« lyder ikke godt eller rime-

ligt. Vigtigere er det, at *vel* overhovedet i forstærkende betydning kun føjes til adjektiver og ikke til adverbier¹; derfor må det her henføres til *meira*, »ret større (mandefald)«.

Samme, sst. v. 10¹ lyder i hdss. uden nævneværdige varianter:

Fell at fundi stillis
framm óðu vé móða
ámt fló grjót á Gauta
glóðheitr ofan sveiti.

Bortset fra sætningen *framm óðu vé*, »fanerne fór frem« — der er tale om Haralds kamp i England (1066) —, er der to andre i verset. Sammen hører: *Fell at fundi stillis*, subj. hertil er *heitr sveiti*, hvortil naturligvis *ofan* hører. Dette »ovenfra« er noget påfaldende, men det står dér; digteren tænker vel på blodstrømmene, der falder ned fra sårene i hovederne. Den anden sætning er: *ámt fló grjót*, »de mørke stene fløj«. Det kunde nu være fristende hertil at føje det, der følger efter: *á Gauta*, men sætningen behøver ingen tilføjelse; den lyder som så mange andre indskudsætninger, som skjaldene ynder. På den anden side passer ordene *á Gauta* meget godt. Men hvad er *Gauta*?, som teksten ellers er, måtte dette være en betegnelse for 'mænd', men det findes ellers aldrig brugt som *heiti*, men kun i kenninger, undt. i et vers fra 13. årh. (Anon. B 33²), der næppe har gyldig beviskraft. I betragtning heraf har jeg tidligere rettet *móða* til *móðu* og forbundet *glóð* hermed: *móðu glóð*, 'guld', hvis *Gautar* er 'mænd'. Rettelsen er meget ringe. Vil man ikke gå ind på den, må *Gauta* opfattes som *heiti* og *glóð* forbindes med *heitr*. *Móða* hører da til *Gauta*

¹ Der findes ganske vist *vel svá*, men her er *svá* stedfortræder for et adj.

² I Lex. poet.² ved trykfejl 23.

i betydn. 'dødtrætte', el. ligefrem dræbte (jfr. *eggmóðr*). Men det må fastholdes, at *á móða Gauta* hører den første sætning til, der da bliver fuldtonende, medens *ámt fló grjótt* er som sagt fuldstændigt som sætning.

Samme, lv. (?), der kun findes i et papirshds. uden nogen nærmere antydning af, i hvilken anledning det er digtet. Det lyder her:

Bekks lá eldr ok axla
 ulfliðs dauñ miðli
 eg sa armraud þakka
 eitt Skánunga hánum.

Her er det let at skelne den 1. sætning: *Bekks eldr* (guldet, guldringen) *lá ulfliðs miðli ok axla*, hvortil *hánum* også må henfores. Alt det mellemliggende udgør én sætning, men her er dette *dauñ*, der vel skal læses *dqnum*, uforståeligt. *Sa (sá)* er også umuligt; det rigtige er uden tvivl *svá*. *Armraud* er intet som helst. En rettelse er her let og nærliggende. *raud* er forvansket af *band*; *armband* er det samme som *bekks eldr*. Men så er der dette *dqnum*, der ikke kan forbindes med noget som helst. *Skánunga* må også styres af noget. Det styrende ord må søges i *dqnum*; det skal være et kortstavet ord og sammenhængen synes at vise, at der må søges et ord for 'konge, fyrste'. Jeg har gættet på *grami*, der fyldestgør mening og metrum; grafisk ligger det fjærnt, men noget andet ord, der kunde passe, tror jeg ikke der findes. Det skal bemærkes, at digteren med *hánum* mener sig selv; det refererer sig rimeligvis til et ord i den 1. (tabte) del af verset.

Oddr kíkínaskáld, arvedigt(?) 2². Verset er fuldkommen gennemsigtigt, men der findes en metrisk fejl i den sidste linje: *sat opt hnipin vatni*, 1. led $\cup \cup$ istf. $\cup \cup$.

Da der ikke lader sig foretage nogen antagelig rettelse, hverken af *sat* (der er rimbestemt) eller af *opt* (så at der kunde fremkomme en positionslængde), må man antage, at digteren selv har begået fejlen, en fejl, der kan siges at være ret enestående i så gammel tid. Der findes i et vers i Njála, der er meget ungt, 1. fod af samme art (*skjal* í).

Haraldr harðráði, Iv. 9, der lyder:

Látum vér meðan lírlar
 lín eik veri sínum
 Gerðr í Goðnarfirði
 galdrs akkeri halda.

Her findes ingen vigtige varianter, undt. *akkerum*, pl. for sing., som, uagtet det findes i gode håndskrifter, ikke kan være rigtigt, da ordet, som sammenhængen vil vise, skal stå i acc.; *akkerum* er opstået ved afskriveres misforståelse; de har henført det som obj. til *halda*, der styrer dativ. *Lín eik* kunde man være fristet til at betragte som ét ord, en kenning for 'kvinde', men det går ikke, ti da bliver *Gerðr* uforståeligt. Dette må høre sammen med *lín* (tmesis). *Eik* er betegnelse for 'skib', og sammenhængen er åbenbart følgende: *Látum* (indic.) *vér akkeri halda eik* (dativ) *í Goðnarfirði*. Fortsættelsen er: *meðan lín-Gerðr lírlar veri sínum* (her kunde *í Goðnarfirði* måske være at tilføje, men stedsbetegnelsen passer meget bedre i den 1. sætning). *Lírla* er et verbum, der ellers ikke findes i den gamle litteratur, men ordet findes i norske dialekter (se Aasen: øhujje med en rask afveksling i tonen, synge hujende osv.). Her i verset bet. det åbenbart 'at synge, nynne', som når man vil få et barn til at sove. Digteren hentyder til befolkningens ligegladhed og frygtløshed, og antyder, at den kunde få en brat ende. Der er ét ord igen: *galdrs*. Denne gen. kan ikke passe

nogetsteds i verset. Det må rettes til *galdr*, acc., her i betydning 'sang', det er obj. til *lirlar*, 'nynner en sang'; mulig tænkte digteren på et slags tryllesang til at få en til at sove. Som man ser, er de to sætninger ret kraftig indflettede i hinanden, men ordene kan simpelt hen ikke opfattes anderledes.

Þjóðolfr Arnórsson, Sexstefja v. 30²:

geirs oddum lætr greddir
grunn hvert stika sunnar
hirð þats hann skal varða
hrægamms ara sævar.

Her er alt i formel henseende som det skal være, og ordfølgen er simpel nok: *geirs oddum lætr greddir . . . hirð stika sunnar grunn hvert þats hann skal varða*, »krigeren lader sin hird 'ompæle' med spydsodde hvert grundsted (sund?) sønderpå, som han skal forsvare«. *Greddir* er hovedleddet i en kriger-kenning. Det (de) manglende led må søges i *hrægamms ara sævar*. I forbindelse med *greddir* står der altid rovfuglebetegnelser. Her har man, svarende dertil, *hrægamms*, dette i forbindelse med *greddir* udgør en rigtig kenning. *ara sævar* er forsåvidt overflødige, men etsteds må disse ord høre hjemme. En kenning som 'örnens sø' = 'blod' er ikke afhjemlet. Man kunde sætte *sævar* ind i *hrægamms*, *hræsævar* (blodets) *gammr* = örn (ravn), men så står *ara* utolket. Om en apposition til *-gamms* kan der ikke være tale; sligt er ukendt. Her må jeg også stanse med et 'non liquet'.

Samme, lv. 20² er et meget vanskeligt halvvers, det lyder i hovedhåndskr. af Hkr.:

ört mun snót áðr svörtu
sjáfang í tvau gangi

þoll leggr við frið fullan
fer kleyfa þat leyfi.

Her findes følgende (vigtigere) varianter: f. *qrt ert* (i alle øvrige), f. *svortu sortað* (*setttut*), f. *fang fǫng* (ét hds.), f. *gangi ganga* (alle øvrige), f. *fer kleyfa fer klaufa* (ét hds.), *ferkleyf á* (to hdss.). *Ganga* er, som vi skal se, det rigtige, ligeledes bör der læses *kleyf* (vokalen rimbestemt) *á*. Det er endvidere rimeligt, at *ert* i alle hdss. undt. ét er det rigtige, dette kan og bör læses *ært* (af verbet *æra*). I den første halvdel hedder det, at kvinden (kvinderne) beundrer årernes bevægelse (roningen) som et vidunder. I tilslutning dertil er det klart, at *ært* er det rette (*ert* af *erta*, 'drille' giver ingen mening). Den 1. sætning fås let frem: *ært mun, snót, áðr sortuð* (sål. bör der naturligvis læses) *sjáfǫng* (-*fang* er fremkommet under påvirkning af *gang-*) *í tvau ganga*, »der vil blive rót, kvinde, för de sorte (begede) årer går itu«. *Sjáfang* er kenning för 'åre', -*fang* = 'hvad man skaffer til veje (til brug på søen' (findes atter i næste vers). Dette er nu sikkert nok. Vanskeligere er de sidste to linjer. *Leggr við frið fullan á þat leyfi* hører åbenbart sammen; subj. til *leggr* er *þoll*, men da en halvkenning er udelukket, må resten af kenningen søges i dette *fer kleyf*. *Ferkleyf* kan kun betyde 'fir-spaltede', det har man henført til *sæfǫng*, men hvorledes kan en åre kaldes således? Sv. Egilsson har (i Sh I VI, 284) udtalt: »hoc epitheto describitur aut crassitudo remorum aut materiæ bonitas«. Hvorledes dette er tænkeligt er ikke til at se. *Kleyfr* bet. 'som kan kløves, spaltes'; dette ord kan meget godt henføres til *sjáfǫng*. At årer kunde gå i stykker var sikkert så at sige daglig erfaring. Men *fer* kan ikke tolkes. Det er her en forvanskning. Det ligger nær at rette ordet til *fúr*. Forkortede ligger de to ord

nærved hinanden. Men denne rettelse er ikke nok. Man fores uvilkårlig til at forudsætte en kenning for 'guld', hvor 'ild' er det ene led. Det andet led kan fås ved en (ringe) rettelse af *fullan*, nemlig til *fyllar*, af *fyllr*, 'vand, sø', som er vel afhjemlet. Til *frið* er det ikke nødvendigt at føje et *fullan*; *við frið* er tilstrækkeligt. *Fyllar fúr-þoll* er en rigtig kvindekenning. Men dermed er ikke alle vanskeligheder til ende. Der er endnu ordet *leyfi*. Hvad bet. det? Den almindelige betydning 'tilladelse' synes ikke at give nogen mening. Man synes at måtte søge en tanke af lignende art som den i 1. halvdel. Det ligger da nær i *leyfi* at se et andet ord, dannet i tilslutning til verbet *leyfa*, 'at lovprise, rose', eller rettere sagt, verbet forudsætter et sådant subst. Det er da ensbetydende med *lof*; dette ord betyder både 'tilladelse' og 'ros', deraf kan man egenlig slutte, at man også har haft *leyfi* i disse to betydninger, så at man i grunden ikke behøver at opstille to ord. Både *lof* og *leyfi* er rodidentiske.

Lausavísa (XI. årh.), nr. 5¹:

Nú fara heim í húmi
 herkunn fyr lög sunnan
 daprar skeiðr með dauðan
 dýrnenninn gram þenna.

Der er i verset tale om Magnus d. godes lig, der fortes fra Danmark til Norge (1047). Verset er i det hele og store forståeligt, men helt rigtig overleveret kan det ikke være. Det findes i 3 hdss. og er ens i alle (med en enkelt betydningsløs undtagelse). Det er let at se, at ordfølgen er: *Nú fara heim í húmi daprar skeiðr með dauðan nenninn gram þenna*. Dette er tilsyneladende i fuld orden. Men der findes vanskeligheder i det øvrige. *Dýrnenninn* vilde være en enestående og ikke helt logisk sammensætning. Men hvortil skulde

ordet *herkunn* henføres? Det kan kun være nom. sg. fem. eller nom.-acc. pl. ntr., men der er intet ord i verset, hvortil det kan henføres. Der må være noget galt her. Jeg har søgt en tolkning ved at skille *dýr* fra *nenninn* og i *dýr* se subst., 'dyr'; dette måtte så være led i en kenning for 'skib'. Dertil kan *kunn* henføres. Det andet led vil jeg så søge netop i *skeiðr*, der må bero på en forvanskning af *én*, der ikke skønnede sammenhængen. 'Skibe' kan omskrives som 'havets, vindens dyr' og lign., og der skal søges et ord med vokal + *ð* i (for rimets skyld). Da er der næppe tale om andet ord end *veðr*. Det passer, jfr. Snorres: *svá at kalla dýr . . . (eða) veðrs*. For den, der opfattede *daprar* som adj., lå det nær at rette ordet til *skeiðr*. Hvis det her sagte er rigtigt, må *daprar* opfattes på en helt anden måde, nemlig som verbum; dertil kan *her* (der da må løsnes fra *kunn*) henføres: *her daprar*, 'hæren er trist, nedslæet', hvilket passer fortræffelig. Spørgsmålet bliver så, hvor *fyr lög sunnan* hører til. Jeg har henført dem til den sidste sætning; det er klart, at verset er digtet ved afrejsen fra Danmark, og da passer det godt at sige: »hæren (d. v. s. 'vi') er nedslæede her sydpå«. Derimod passer ordene mindre godt til den anden sætning.

Draumvísa 1² (XI. årh.), om kampen mellem Gunnlaugr og Hrafn, lyder i hds.:

þás hreskiærri hlýra
 hlaut fen ari benja
 klauf gunnspjótí gunnar
 Gunnlaugs hofuð nunna.

Her er det let at se, at ordene: *þás hlýra hlaut fen ari benja* danner en fuldkommen sætning, »da örnen fik de varme sårs væske« (blodet). Men der findes her den metriske fejl,

at *fen* er kort, hvor man ventede en lang stavelse (*fen* er rimbestemt). Men så er der dette forvanskede *hreskjærri*, der intet er. Det er blevet opfattet af Sv. Egilsson som et adj. *hræskærr*, 'ligsønder-skærende, flængende'. Det går ikke an, da der så foreligger den bestemte form uden artiklen. Derfor er ordet blevet rettet til *hræskári*, 'ligmåge', men da er *ari* overflødig; det ligger også nær i dette ord at se en forvanskning. Jeg har istf. det indsat *vaða*; det er en stærk rettelse og naturligvis usikker.

Spioti har J. Þorkelsson rettet til *sproti*. Også *nunna* må rettes til *runna*, *gunnar runnar*, 'krigere'; »Hrafn« kan mene sig selv.

Einarr Skúlason, Eysteinsdrápa v. 1¹. Jeg tager dette halvvers her for at vise endnu et eksempel på den frie ordstilling. Det lyder:

Váru sogns með sára
syni Maddaðar staddir
mágrennir feksk manna
máttigr tigr átta,

d. e. *Váru með syni Maddaðar staddir átta tigr manna osv.* Præpos. *með* er skilt fra det styrede ord. Jfr. sammes Øxarflokkur 10 samt 12, 14.

Hallar-Steinn, Rekstefja v. 1² findes kun i Bergsbók, hvor den sidste halvdel lyder:

skurunnt skjaldar linna
skalk fríðum lof smíða
þi(n)g-Baldr þróttar mildum
þeim es fremstr varð beima.

Digtet handler om Olaf Tryggvason. Det første ord er intet ord. Sv. Egilsson rettede det til *ský-runn*; det er åbenbart

det rette ord. *Skjaldar linna* (spydets, sværdets) *ský* (skjoldet) *-runns* (krigerens). Gen. kan (må) styres af *lof*. Herimod er for så vidt intet at indvende. Men da *fríðum* står inde i denne sætning, kunde man tro, at *-runns* skulde ændres til *runn*, dativ med apokoperet i; da digtet er så ungt, behøver man ikke at have betæneligheder derved. Vi får straks efter eksempel på det samme i *Baldr*, hvor apokoperingen er mere påfaldende, men utvivlsom.

Samme, v. 2¹. Her vil jeg nu læse *vísar* (Bergsb., Flat.), og ikke *vísa*, så at sætningen bliver: *velljóðr vísar dáðir vann, vísar* = 'sikre, vidnefaste'.

Drape om Olaf Tryggvason (XII. årh.) v. 26² lyder i hds.:

áðr mun oss en glóða
elris þrekk at verkum
greppr megi øllum yppa
ørnfljótr at brag þrjóta.

Her er det let straks at se en sætning som: *áðr mun oss at brag þrjóta*; fortsættelsen er: *en greppr megi øllum yppa verkum*, »før vil vore (mine) kræfter svigte til at digte, end digteren (jeg) formår at omtale alle (Olafs) bedrifter(ne)«. Tilbage er: *glóða, elris, þrekk at, ørnfljótr*. Dette sidste måtte henføres til *greppr*, i betydning 'rask som en ørn'¹, d. v. s. et rosende epithet om digteren selv. Selv om digterne oftere omtaler deres digt på en rosende måde, plejer de ikke at bruge den slags udtryk om dem selv. K. Gíslason bemærker, at digteren ellers omtaler sig »med stor beskedenhed«. Det må synes som om et sådant epithet her må opgives. K. Gíslasons med tvivl fremsatte ændring til *ørnfljótum (brag)*

¹ K. Gíslason forklarer ordet (Nj., II., 63) således: »hvis ånd bevæger sig i ørneflugt (ustanselig frembringer en fylde af billeder og udtryk)«.

strander også på, at så må *at* (der er nødvendigt) udelades. Til *verkum* væntede man en persons betegnelse i gen. En del af en sådan er utvivlsomt *elris*, af *elrir*, 'elletræ'. *Glóða* er åbenbart et andet led, der tyder på en kenning som 'vandets, elvens, ild' = 'guld'. Et 3. led har man tidligere set i *oss*, læst som *óss*, 'munding', men dette er ganske urigtigt, hvad sammenhængen turde vise. Her ser jeg det 3. led i *fljótr*, som jeg formoder er fejl for *fljóts*, *fljóts glóða* (guldet) *elrir*, 'mand'. *orn* må selvfølgelig være galt, og jeg retter det til *orr*, en minimal rettelse (grafisk set). Det hører til *greppr*, det bet. da blot 'rask' eller 'gavmild', d. v. s. 'den der digter villigt', et epitet, som intet stødende har ved sig. *þrekk* er intet ord; der kræves et ord, hvis første stavelse bör danne helrim med *verk-*; der kan da kun være tale om adj. *sterkr*, dette rimelig i gen., hørende til *elris*. Man får så følgende sammenhæng: *áðr mun oss at brag þrjóta, en greppr orr megi øllum yppa verkum fljóts glóða elris sterks*. Det *at*, der står i 2. (6.) l. er i grunden ganske overflødigt, og kan kun henføres til *yppa*; denslags kan ellers træffes, og hvad stillingen angår, findes flere paralleler dertil. Man kunde tænke sig den mulighed, at der skulde læses *sterkum* (med udeladelse af *at*) *verkum*, men det lyder ikke godt.

Der kunde have været grund til at behandle endnu flere steder i det første bind af Skjaldedigtningen, særlig sådanne, hvor jeg senere har ændret min opfattelse noget, navnlig m. h. t. interpunktionen, men da ændringerne er som oftest af den art, at de vilde kunne forstås af sig selv, har jeg undladt at tage dem med.

Det fremgår af hele overleveringen — hvad der er værdt at bemærke —, at jo længere nedad i tiden man kommer, desto færre fejl er der i versene, hvad der er naturligt nok.

Døg findes der fejl i versene fra det 13. årh., men håndskrifterne er også her o. et halvt hundrede år yngre eller mere. Det er klart, at afskrivere i det 14. (og 15.) årh. kun forstod de gamle skjaldekvad i en ret ringe grad, for ikke at tale om afskrivere i det 17. årh. i de tilfælde, hvor vers kun findes i sådanne afskrifter; her er de ofte grundig mishandlede.

I vers fra det 14. årh. findes ikke mange fejl (undt. hvor der kun er tale om papirsafskrifter). Jeg har derfor kun nogle få vers at behandle i det andet bind af Skj.digtn., nemlig følgende.

Sturla Þórðarson, Þorgilsdr. v. 1² lyder i hdss. således:

náði Þorgils þjóðum
þrekbráðr lofi ráða
þar er rennum á lið ljóna
logreitar brá heitum.

Varianter er der ingen af undt. *rennr* (f. *rennum*), som ikke hjælper meget. Verset handler om branden i Bergen (1258) og Torgils' dygtige færd under denne. Først haves her utvungent: *náði Þorgils þrekbráðr lofi ráða*, »den kraftige Torgils opnåede ros«. En 2. sætning er: *þars á lið logreitar brá heitum*, her er det klart, at der mangler et subst. til *heitum*. Dernæst er *rennum* (*rennr*) meningsløst (og metrisk galt). G. Vigfússon har for dette ord foreslået *eim*, hvilket uden tvivl er på den rette vej. Han har antaget dette som dativ hørende sammen med *heitum*, *brá* altså upersonl. Jeg minder om en sætning som *eimr skaut á her hrími* (Þ. Sjár.) og antager, at der her foreligger en lignende og retter derfor *eim* til *eimr*, subj. til *brá*, altså *eimr brá*, men så mangler der et subst. til *heitum*; dette ser jeg i *ljóna*,

som jeg retter til *ljóma* (rettelsen er minimal), *á lið* er fuldstændigt og trænger ikke til nogen fuldstændiggørelse. Her ved vindes også rim. *Logreitar*, omtr. = 'flammehavets' styres af *ljóma*. Hele sætningen kommer til at lyde: *þars eimr brá heitum ljóma logreitar á lið*. Jeg mener, at disse rettelser er fuldtud sikre.

Bergbúaþátr, v. 5².

þó mun stórum mun meira
 morðlundr á Snjógrundu
 undr þat æ mun stunda
 annat fyrrum kannaz.

I den første halvdel — hvor 1. 2 er håbløst forvansket —, tales der om »susen i tunge sten« og det »under, at jökler brænder«, »dog vil manden kende (opleve) et langt større andet under i Snæland (= Island)«. Her er det ordene: *þat æ mun standa* (*stunda* synes ganske meningsløst og er derfor rettet til *standa*), *fyrrum*, der volder vanskeligheder. *Þat — standa* kan tilvisse betyde: »det som altid vil stå« (bestå?, mindes?), men *fyrrum* synes uden mening. Jeg har foretaget en rettelse til *fár um (of)*; samtidig har jeg rettet *æ* til *ór* (dette er en grafisk meget ringe rettelse). Sætningen bliver da: *þats fár mun standa ór*, »hvorfra der vil udgå (opstå) fare«.

M. h. t. den nævnte linje (1. 2) synes der at være hentydet til en elv; den lyder: *þrír eskinnar svíra*; (*n*)*nar* kunde være at læse *mar(r)*, *marr svíra*, »den ud af halsen vældende sø«, d. v. s. blod; i *þrír eski* skulde der så stikke et jættenavn, så at det hele blev en kenning for 'elv' (eller 'havet'?). *Þrígeitis?* (herved vilde dog helrimet svækkes). *Þrír* synes meningsløst.

Der er i de til denne þáttur horende vers flere fejl, hvoraf dog mange let kan rettes; de skal ikke her særlig behandles.

1. v. i den 4. grt. afhandling lyder (ét hds., W.):

sprungu eigi ongvar
 út ór sútir
 bæum þvíat hyrr á havvi
 heitr gekk fira sveiti.

B. M. Ólsen har behandlet verset i sin udgave. Istf. det i l. 2 manglende ord indsætter han *greru*, hvilket vilde passe godt i og for sig. Det kommer an på, hvorledes man metrisk vil opfatte *ór*; hvis det her har stærk bitone, passer *greru*, hvis det er uden særlig betoning, hvad jeg er mest tilbøjelig til at tro, må et andet verbum søges. B. M. Ólsen retter *sveiti* til *sveitir*, subj. til *sprungu*, hvad utvivlsomt er rigtigt. Ordfølgen bliver: *Sprungu eigi ongvar sveitir út ór bæum, þvíat heitr hyrr gekk á fira*, en fuldkommen rigtig og gen-nemsigtig sammenhæng. Den lille sætning *sútir* [*greru*, eller, som jeg foreslår lakunen udfyldt, *fenguz*] er fuldstændig. Men dette *havvi*? B. M. Ólsen foreslog at læse: *bæm . . . heima*, men dette kan ikke godkendes, navnlig ikke den sammentrukne form *bæm*, der ikke vides at have været islandsk. Jeg foretager en mindre rettelse og læser *hávar*, dette til *sútir* (jfr. Lex. poet. s. v. 5).

Ragnarssaga, v. I² kan her medtages for at vise endnu et eksempel på en fri ordstilling. Det lyder:

hafa skalk þøl nema bíti
 bráðrakinn mér dauða
 heiðarlax til hjarta
 hringleginn vel smjúgi.

V. l. er: *-ráðinn* (l. 2), *smjúga*, *smiughu* (l. 4). D. e. *Hafa skalk bráðrakinn* (el. *-ráðinn*) *mér dauða; hringleginn heiðar lax »smjúgi« til hjarta*. Her er *smjúgi* meget påfaldende eller, rettere sagt, umuligt, ti Ragnar kan dog ikke ønske, at hugormen skal smyge til hans hjerte. Jeg tror, at v. l. *smjúga* gemmer noget af det oprindelige, som jeg formoder har været *smýgra*, »smyger ikke, borer sig ikke ind«. Spørgsmål bliver det, til hvilken sætning man skal henføre: *ból nema bíti*, »medmindre ulykken bider (rammer mig)«. Det forekommer mig, at det eneste logiske er at henføre disse ord til den sidste sætning. Så er der *vel* (l. 4). Dette kan umulig passe til *smýgra* eller den sætning, hvor dette ord står. Ser man på den første sætning, synes noget at mangle i den fulde tanke. »Jeg skal have (bære, lide) døden« er noget mat. Først når *vel* henføres til den, får man den fyldige tanke, man ventede: »Jeg skal godt, o: tappert, have (bære, lide) døden«. Herved bliver halvverset ganske klart, men ordstillingen er noget indviklet.

Verset er m. h. t. rimene fuldstændig frit.

Der er i disse fornaldarsagavers mange fejl, tildels fordi håndskrifterne er ret unge, men jeg skal ikke komme ind på flere af dem.

Til slutning skal jeg komme ind på et lille spottevers, der er skrevet i randen af et hds. fra 14. årh. (AM 732 b, 4°). Det er skrevet med en art lönruner, der dog ikke volder læsningen nogen vanskelighed. Det er gengivet i min Skj.digtn. (II. bd. B) med fuldkommen nøjagtighed (jfr. også Småstykker s. 188). Den første halvdel lyder i transkription således:

Meyjar bað men-Týr
mætrar sá er fágjætr

hljótr fekk við hryggbrot
hásætrs vótr nærtr.

Verset spotter en mand, der hos en pige har fået »rygbrud«, d. v. s. afslag på hans frieri. Hvad det her drejer sig om er sætningen: *hljótr hássætrs fekk við hryggbrot »vótr« nærtr.* Dette *vótr* kan ikke være rigtigt, ti linjen består da kun af 4 stavelser, medens alle de øvrige linjer har mindst 5, hvilket i det versemål, der her er tale om, er det normale. Da »vótr« absolut hører til *nærtr*, må det rettes til *vótar*, hvorved der fremkommer det nødvendige stavelseantal. Fejlen er af den sædvanlige dittografiske art. Hvad »våde nærter« er kan være tvetydigt; der kan menes »gråd«, men også at manden ikke kan holde sit »vand«, jfr. det straks følgende: *krapti var ok konu sviptr*. Så bliver ondskabsfuldheden bitrere. Kun en dilettant med manglende sprogsans kan foreslå at læse *vátnærtr*(!), et ord, der aldrig har kunnet eksistere, og som ikke bøder på metrum. L. 7 lyder: *slík gjöræz mál mjó*. Når samme dilettant vil rette *mjó* til *mjúk*, er dette ikke blot unødvendigt (af metriske grunde), men ligefrem meningsløst. Netop *mjó*, tynde *o*: ringe, giver det rigtige. Der er sandelig her ikke tale om nogen »bløde sager«, hvorledes man end her opfatter ordet *mál*.